

901-

РІД ТА ЗНАМЕННО

1

1 9

4 7

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ.

Ритовина, що її виконали два знамі ритівники: Конрада Вауман (ур. коло 1610 р. в Антверпені, учень П. Боллю) та Іоганн Мейснер, ур. 1612 р. в Брюсселі, учень А. ван Опсталь та Н. ван дер Горст.)

Оригінал (пізніша відбитка, мідьорит розміром 167x113) знаходиться в музеї ім. гр. Емерика Гуттен-Чанського в Кракові.

Підпис взято з листа В. Хмельницького до Підканцеляра коронного кн. Андрія Тжебіцького, єпископа Перемиського, з Чигирина 20.8.1656 р. Знаходиться в Архиві кн. Чарторийських у Кракові (слх 402 ф. 101.)

На сторінці I окладинки мале Державне Знамено, що його прийняла Українське Центральна Рада 28.3. 1918 р. (Відбитка з печатки 1919 р.)

никах вони шукають свої родові знамена та прастарим звичаєм нашим кладуть їх на сигнети й печатки.

Нова старшина, що вилюється в військовому процесі з шеревів козацтва, не відстає від них і будує собі нові родові знамена. Блискучі їх ради й сьогодні свідчать про тей масовий рух.

Не дивно, що тодішні наші державні мужі зостановлялися над уняттям цього природнього й одвічного процесу в карби державної організації. Маємо натяки, що за часів Хмельницького й Мазепи були проекти оформлення тих родів. А надання особливих привилеїв новій провідній верстві мало в собі, між і іншим, також одну з проб закріплення родів.

Однак в ті часи не спромоглися ми прийти до остаточного оформлення українських родів, зміцнення їх й уняття в карби державної льогіки. Це зробили за нас окупанти, які, зрозуміло, тільки в своїх інтересах, вписали майже всю українську провідну верству в "шляхту" та "дворянство". Щоправда, не йшло їм то легко. Але обставини були сильніші за спротив нашої еліти. Вона в значній мірі улягла. А що не улягло, то розплилося в народньому морі.

Хоч справа родів одвічна й завжди діюча, вона довго буває приспана. Стає вона, звичайно, голосною в такі переломові часи, як Богданові, Мазепини, часи нашого Великого Зриву й нарешті, в теперішні часи лихоліття, коли рішається, навіть, доля буття української нації.

Формування української нації є в безпереривній дії. Геополітичні обставини, внутрішні стосунки, економічні умови та взагалі господарський уклад, мали першінне значіння в укладанні характеру людини й нації та спляння нації в монолит. Свідомий, зверхній керунок в формуванні нації не відограв у нас, дотепер, майже жадної ролі.

Події останніх сорока літ надзвичайно ускладнили процес формування нації. Не тільки доплив чужої крові, а, передовсім, і здвиг в економічних стосунках, і в господарському укладі селянської маси, збуджує великий непокій за майбутнє формування й завершення його. Обставини видвигают на чолове місце справу розумної керми процесу, свідомого й цілковитого втручання в процес формування, щоб скермувати його в інтересах величи української нації.

Для завершення процесу устійнення української нації, зміцнення українських родів та їх оформлення й створення провідної верстви стає чоловим завданням.

На провідну верству припадає тепер і керма глибокими процесами в формуванні нації та виробленям і прищепленям соціальної моралі.

Йде про устійнення укладу, що заважить на сотки літ, як не завжди. Бо в якому б керунку не розвивалося людство, справа роду й родини, а з ними звязана й розрідність нації, все будуть в засаді однакові, з малими тільки відхилами. І яких би форм не наберало збірне життя, якими б рисами воно себе не прикрашало, справа провідної верстви буде жива вмимо того, чи, навіть, усвідомить собі це нація.

Буття української нації і вся велич завдань, що ставить перед нею її положення в просторі, вимагає засадничого перегляду нашого ставлення до родовідної справи. На кращих зразках нашого минулого й сучасного, на основах нації українського стану, повинно прийти до оформлення й зміцнення українських родів.

Скріплений дух в родах скріпить і родини наші, ці основні комірки нації, та зцементує її. Животворний дух, в нових засадах виховання, сприятиме виправленню багатьох хибних рис нації. Це все дасть нації те, що потрібно для непоборного, могутнього руху її не тільки для досягнення своїх найвищих ідеалів, а й ведення нації на всі часи.

Основи під цю справу покладено ще на Україні. Там зачалося й її здійснення, яке не перервуть вже жадні обставини.

Спільним зусиллям краших синів українського народу буде завершено не тільки нова структура українського суспільства, але й усталені тверді напрямки нації.

Докопати те, що не далось зробити минулим поколінням, пошало на долю сучасного.

---000---

У К Р А Ї Н С Ь К А Р О Д О В І Д Н А У С Т А Н О В А .

Початки думки про потребу створення Української Родовідної Установи /скорочено - У.Р.У./ датується ще 1908 р.

З піднесенням російської революції 1905 р. заворушилися й українці. В громадському житті можна було бачити нові обличчя. Люди радо горнулися до українських установ.

Як стала ушукати розбурхана революційна стихія, зачався адміністративний натиск. Стало помітним, що багато осіб, які визнавали себе передтим за українців, потрохи відходили від нас і губилися поновно в московському морі.

В самотійницьких колах підносилося питання, як затримати ті роди, як скріпити їх так, щоб не було вже для них відвороту.

Совпає, що в той час в літературі поживавився інтерес до українського знаменництва та родівництва. Творився в той час "Малоросійський Родословник". Багато родів шукало своїх слідів.

Тоді то й з'явилася думка, що треба закласти під роди тривкі основи. Що треба устаткувати та оформити роди. Треба намовляти до прийняття родових знамен та затагати роди до Української Родовідної Книги.

В той спосіб, гадалося, далось б закріпити українські роди, й в ідеях нової виховної системи виростити покоління, що жертвенно боронитиме українську державність.

Февдальна мораль, що при наявності в ній негативних рис, полишила нам найвищі в історії людства норми відношення громадянина до своєї батьківщини, суспільства, родини й своєї власної особи, в своїх найліпших формах мусила бути покладена в основу виховання.

Так гадалось здобути нові ряди незломних борців з високою національно-соціальною мораллю. Створити в той спосіб провідну верству, якої обов'язком було б оформлення української національно-соціальної моралі та виховання народу на засадах тої моралі.

Вязалось з тим і біологічну сторону, так звану популяційну політику. Во йшло про те, щоб і формування української нації, що є в одвічній дії, уняти в форми регуляції.

Але тоді не було ще умов, в яких можна було б провести цю роботу.

Наш Великий Зрив 1917 р. також не приніс нам розв'язання цієї справи. Радикальний світогляд, що заланував тоді, відсував ці проблеми. Рахував їх пережитком і тільки в матеріалізмі вбачав ті форми, в яких розвиватиметься далі нація.

Оздоровлення прийшло по катастрофі 1920 р.

Перші публікації, які з'явилися за родовідну справу в 1923 р. в галицькій пресі, й закликали до створення родовідної організації, з центром у Львові, минули без відгуку. Але сталі статті в пресі та доповіді на зборах зробили своє. А коли надобре розпаношилася польська акція уловлювання нашої шляхти в, так звану, "шляхту загороду", то зацікавлення родовідною справою в 1937 р. стало набирати виразних форм. Зібрався невеличкий гурток, що намірився робити в тому керунку реальну

Спільним зусиллям краших синів українського народу буде заверше-
на не тільки нова структура українського суспільства, але й усталені
тверді напрямні нації.

Доконати те, що не далось зробити минулим поколінням, пошало на
долю сучасного.

---000---

У К Р А Ї Н С Ь К А Р О Д О В І Д Н А У С Т А Н О В А .

Початки думки про потребу створення Української Родовідної Уста-
нови /скорочено - У.Р.У./ датується ще 1908 р.

З піднесенням російської революції 1905 р. заворушилися й українці.
В громадському житті можна було бачити нові обличчя. Люди радо горнули-
ся до українських установ.

Як стала ушухати розбурхана революційна стихія, зачався адмі-
ністративний натиск. Стало помітним, що багато осіб, які визнавали себе
передтим за українців, потрохи відходили від нас і губилися поновно в
московському морі.

В самостійницьких колах підносилося питання, як затримати ті роди,
як скріпити їх так, щоб не було вже для них відвороту.

Совпає, що в той час в літературі пожвавився інтерес до українсь-
кого знаменництва та родівництва. Творився в той час "Малоросійський
Родословник". Багато родів шукало своїх слідів.

Тоді то й з'явилася думка, що треба закласти під роди тривкі ос-
нови. Що треба устаткувати та оформити роди. Треба намовляти до принят-
тя родових знамен та затягати роди до Української Родовідної Книжки.

В той спосіб, гадалося, далось б закріпити українські роди, й в
ідеях нової виховної системи виростити покоління, що жертвенно борони-
тиме українську державність.

Февдальна мораль, що при наявності в ній негативних рис, полишила
нам найвищі в історії людства норми відношення громадянина до своєї
батьківщини, суспільства, родини й своєї власної особи, в своїх най-
ліпших формах мусила бути покладена в основу виховання.

Так гадалось здобути нові ряди незломних борців з високою національно-
соціальною моралью. Створити в той спосіб провідну верству, якої обо-
в'язком було б оформлення української національно-соціальної моралі та
виховання народу на засадах тої моралі.

Вязалось з тим і біологічну сторону, так звану популяційну політи-
ку. Во йшло про те, щоб і формування української нації, що є в одвічній
дії, уняти в форми регуляції.

Але тоді не було ще умов, в яких можна було б провести цю роботу.

Наш Великий Зрив 1917р. також не приніс нам розв'язання цієї спра-
ви. Радикальний світогляд, що заланував тоді, відсував ці проблеми. Ра-
хував їх пережитком і тільки в матеріалізмі вбачав ті форми, в яких роз-
виватиметься далі нація.

Оздоровлення прийшло по катастрофі 1920 р.

Перші публікації, які з'явилися за родовідну справу в 1923 р. в
галицькій пресі, й закликали до створення родовідної організації, з
центром у Львові, минули без відгуку. Але сталі статті в пресі та до-
повіді на зборах зробили своє. А коли надобре розпаношилася польська
акція уловлювання нашої шляхти в, так звану, "шляхту загрозову", то
зацікавлення родовідною справою в 1937 р. стало набирати виразних форм.
Зібрався невеличкий гурток, що намірився робити в тому керунку реальну

роботу.

Тоді то повстала У.Р.У. побудована на основах самоуряду знаменованих родів. Вибух війни не затримав розвитку установи. Роботу перенесено було до Києва, де й провадилися дальші підготовчі заходи. До ширшої розбудови й практичного переведення справи приступлено вже тепер, - на ізгойщині.

Справа усталення й зміцнення українських родів є одним з найважливіших завдань в розбудові української нації та зміцненні Української Державности. А тому, завданням кожного роду є негайно оформити свій рід прийняти родове знамено, втягнути рід свій до Української Родовідної Книги.

Знаменція роду, засадничо, не несе жадних привілеїв, а накладає тільки обов'язки супроти цілого народу й Української Держави. Хоч не виключене, що в майбутньому знаменовані роди матимуть деякі полегші в адміністративному поступованні, бо не потребуватимуть окремо доказувати свого українського походження.

Приналежність до знаменованих родів, і вписання роду до Української Родовідної Книги, вважається за найбільш почесне визначення роду.

Знаменувати свій рід може кожний чесний, характерний українець.

Знаменовані роди не користають з-яких небудь привілеїв, але на них накладається обов'язок:

1. Оформити свій рід, установити Родову Раду та визначити Голову Ради з старшого в роді;
2. Проводити рід завжди як український;
3. Виховувати молоде покоління на характерних чесних українців, свідомих своєї мети й готових до жертв в щоденному житті та надзвичайних обставинах;
4. Запровадити літопис роду, старанно схороняти всі родові документи, світлини, родові листування і т.і. в родовому письмосховищі;
5. Стало провадити дослідження з минулого свого роду, посвоячених родів і написати історію роду;
6. Брати стало жваву участь в з'їздах, що їх скликатиме У.Р.У.;
7. Платити обов'язкові щорічні та надзвичайні датки на утримання У.Р.У.

Українська Родовідна Управа узнає старий шляхетський стан, але усталоє, що надалі в Україні ніхто не має права вживати та публично виставляти свого знамена й приписувати собі старе шляхетство, поки того не узнає й не ствердить У.Р.У.

У.Р.У. реєструє шляхетські роди та їх знамена й втягає шляхетські роди в 2-гу "Українську Родовідну Книгу" /Книга старих шляхетських родів/, або в 1-шу "Українську Родовідну Книгу" /Книга старих удостойнених родів - княжих та боярських/.

Хто рішається оформити свій рід та прийняти родове знамено, повинен:

1. Зложити до Управи У.Р.У. прохання, згідно долученого зразку;
2. Замовити в Мистецькому Відділі Управи два знамена в фарбах та одно графічного означення;
3. Представити метрики народження, шлюбу, смерти та шкільні свідоцтва принаймні 3-х поколінь;

4. Родовід принаймні 3-х поколінь;
5. Хоч короткий нарис минулого роду;
6. Свідчення некаральності та моральності прохача, засвідчене 2-ма вірогідними свідками;
7. Світлини членів роду прохача;
8. Підписати та зложити зобов'язання, згідно долученого зразку.

Документи під числом 3 треба представити в світлинах, розміром точно документа, що виконують за невеликі гроші спеціальні заклади, де світлять документи, рисунки і т.п.

Світлини членів роду треба представити при проханні, а далі регулярно доставляти в міру появи нових світлин.

Знамено роду /два в барвах і одне - графічного означення/ виконає Мистецький Відділ У.Р.У.

Хто визнає себе приналежним до шляхти повинен ще додатково подати:

- 1/ Коли, при яких обставинах і за що саме відбулося надання шляхецтва;
- 2/ зазначити хто саме, коли й до яких шляхоцьких книг був втягнений.

Коли нема відповідних документів, то ствердити це підписом 2-х вірогідних свідків.

Коли буде проведено затвердження знамена та втягнуто рід до Української Родовідної Книги, то представник роду одержить:

1. Одне барвне знамено великого розміру;
2. 20 малих відрисів знамена в графічному означенні;
3. Малу грамоту, що стверджуватиме вписання роду в Родовідну Книгу, з долученням знамена.

Кожний рід, який знаменовано та втягнуто до Української Родовідної Книги, стає членом У.Р.У.

Саму структуру У.Р.У., права й обов'язки членів подає статут, прийнятий в 1937 р., та нарис укладу У.Р.У.

-----000-----

У К Р А Ї Н С Ь К А Р О Д О В І Д Н А К Н И Г А

Українська Родовідна Книга запроваджена з метою ввести в систему хронологічні записи роду та всіх його розгалужень, і схоронити для потомства документальні дані про рід.

Всі українські давні й новознаменовані роди будуть вписані до Української Родовідної Книги. Ці Книжки провадить і dokonує записів Управа У.Р.У. Тільки цей примірник Української Родовідної Книги має доказову силу.

Всіх Українських Родовідних Книг є чотири.

I. Книга давніх удостойнених родів.

II. Книга має дві частини:

- 1 частина -- давніх шляхетських родів,
- 2 частина -- козацько-лицарських родів.

III. Книга новознаменованих родів.

IV. Книга новоудостойнених родів.

Щоб схоронити в пам'яті майбутніх поколінь імена українських родів що знаменовані давніше, цебто старої шляхти та старих удостойнених родів, запроваджено запис їх в окремі книги.

До I-ої Книги будуть втягнені давні удостойнені роди княжої ботрської та рівної їм гідности.

До II-ої Книги будуть втягнені давні шляхетсько-лицарські роди.

Ця книга має дві частини. В частину першу будуть втягатися шляхетські роди.

Ті шляхетські роди, що дістали шляхетство чи гідність за службу або чин супроти України та українського народу, не будуть узнані та втягнені до I і II Книги.

Але до тих книг буде вписана наша давня шляхта, що її окупант не узнав в шляхетстві.

В частину другу II книги будуть втягнені всі роди, предки яких зазначені в гетьманських козацьких реєстрах, та ті, що були вписані в козацькі книги, так звані - "компуд".

До III-ої Книги будуть вписані новознаменовані роди. Цебто ті, що вперше оформлюють свій рід і прийняли родове знамено.

До IV-ої Книги будуть вписані новоудостойнені роди, представникам яких буде признано те удостойнення за надзвичайні заслуги для українського народу.

Всі знаменовані роди будуть вписані до книг з минулим і прийдешнім поколінням.

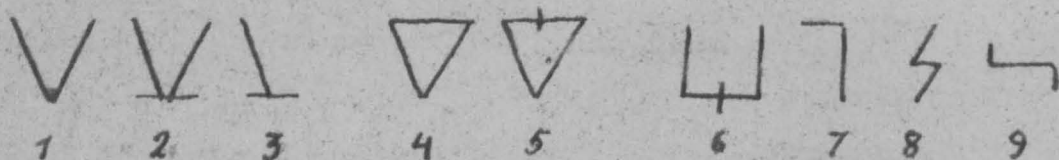
З огляду на те, що записи до книг робитимуться окремими вписами, за порядковим числом, то до книги кожного разу можна внести додаткові записи, які торкаються упущених даних, новознайдених, або записаних передтим скорочено та ріжних подій в роді.

В інтересах самого роду стало поповнювати записи в книзі. А тому кожному подію в роді, яка може, навіть, в теперешній час видаватися мало-значною, треба втягати до книги. Такі додаткові вписи стосуються: народжень, шлюбів, смерти, укінчення шкіл, здобуття фаху, особливих дипломів, відзначень в боях, ріжного роду нагород, купна й продажу нерухомотей і т.п. Взагалі всього, що віддзеркалювало прояви життя в роді. До вписів обовязково додавати відписи документів, або їх світлини.

Вписи ці важливі для роду в сучасному, а для майбутніх поколінь вони зявляться неоцінимим кладом та правним доказом.

З кожного запису до Книги представник Роду дістає завірений відпис, такщоматиме у себе в письмосховищі відпис всіх своїх сторінок з Родовідної Книги.

Крім того такіж відписи будуть переслані Земському Провідникові Знаменованих Родів. Він втягатиме їх у вторинну /дублет/ Книгу, яку провадитиме в головному місті Землі. Це на місцях улегшить вгляд до Українських Родовідних Книг.

Сугасні Бортні
знамена

УКРАЇНСЬКІ ДЕРЖАВНО-НАЦІОНАЛЬНІ ВІДЗНАКИ.

Кожне державне знамено по суті й внутрішнім змістом має ту саму вагу та значіння, що й всяке інше знамено, цебто передовсім це символічний знак, що наглядним зовнішнім способом /графічно чи поліхромічно/ виявляє імя, суверенність, міць, гідність і право свого власника - держави.

Крім знамена, кожна самостійна, незалежна держава, як найбільший і найповніше організований людський колектив, посідає цілий ряд окремих, приналежних їй одній, знаків, що символізують собою її володарські та правні властивості.

Цими знаками постійно послуговується держава, як у внутрішньому, так і в міжнародньому житті, бо, вступаючи в певний правовий стосунок чи то з власними громадянами й краями, чи з чужоземними державами, має вона просто звичайну необхідність відзначувати найлегчим, найпростішим і найвиразнішим способом усю суть і повноту своїх суверенних державницьких прерогатив.

Для цієї мети й служать оті окремі та відмінні для кожної держави її власні знаки, що скрізь і завжди виразно й гучно означають та характеризують усі її суттєві суверенні властивості, і які через те належать до найвищих, найголовніших і найпочесніших державних знаків-символів, що називаються державними емблемами. До державних емблем належать: державне знамено, прапор, печатка, та гимн. Крім знаків емблемами наглядними, пластичними витворами геральдики і сфрагістики /наука про печатки/, в останній - гимн є емблемою слуховою й належить до витворів звукових, музичних.

Серед усіх найвищих державних емблем знамено займає перше почесне й найважливіше місце, як знак графічно-поліхромічний /рисунково-многобарвний/, цебто, з точки погляду геральдики та дипломатики, він найбільш виразний, повний і досконалий. Як емблема державна, знамено, щодо внутрішньої ідейної своєї вартості, підноситься на найвищий ступінь символічного вислову, бо є знаком людського колективу найвищої категорії.

Отже - державне знамено це символ найвищих моральних якостей держави, - наглядний знак її імени, гідности, волі, сили й права. Знак цей усім насочно показує, постійно свідчить і підкреслює, що держава й нарід, які такий свій власний, відмінний від знаків інших країв і народів посідають, є цілковито вільні, самоуправні, нічийї волі не підлеглі.

Україна, як і інші народи та держави, уживала своїх різних знаків вже з найдавніших часів. Перша писемна згадка, про такі знаки відноситься до X.ст.: в найдавнішій літописі відмічено, що послі князя Ігоря, при заключуванні договору з греками, мали свої окремі печатки. Та безперечно, що таких і подібних знаків в прадавній Україні вживалося більше, тільки що ані вони самі до нашого часу не заховалися, ані звістки про них до нас не дійшли.

Від X. до XI.ст. зберігся вже фактичний матеріал, що дає повну уяву про характер і спосіб уживання найдавніших українських знаків в княжій добі.

Найстарший з таких, досі відомих знаків, це родовий знак князя Володимира Великого, що називають історики "тризубом", який у значному числі зустрічається на тогочасних княжих монетах поруч з іменами князів, як знак їх власности, а також у вигляді тавра /на цеглині Десятинної церкви /та атрибутах /на нашийних медалях/. Що тризуб справді був князівським знаком Володимира Великого та його роду й що вживався він вже віддавна в значінні державного київського знаку, про це свідчать численні образи тризуба на стрібних та золотих монетах київських князів; - самого Володимира Великого й його нащадків Святополка та Ярослав Мудрого.

Тризуб пізніше названо "володимирським" тому, що перше почали уживати його як державний і володарський атрибут в старій Україні за князювання Володимира Великого. Та найважливіше при цьому, що знак суверена був завжди разом і знаком його землі, володіння "вітчини" і "дідиши", як є це ще й досі по всіх королівських та князівських державах.

Власне значіння та походження самої фігури тризуба досі ще не з'ясоване, хоч деякі учені пробували вже пояснити його кожен своїм способом. Всі ці ріжкоманітні, й досить таки довірливі, пояснення викликають лише сумнів в їх правильності, бо мають багато суперечностей, так що треба на всі ці питання про значіння й походження тризуба дивитися тим часом як одні лише спроби та, інколи досить дотепні і влучні, здогади.

Сама фігура тризуба не залишалася постійно однотайно й графічний її вигляд підлягав у певних часах і випадках змінам, що особливо помітно на знаках Володимирових нащадків — князів Святополка і Ярослава. Найхарактернішою прикметою тризуба Володимирового була прямокутна основа, опукле ядро, трьохверхнє закінчення і внутрішнє оригінальне плетиво.

У знаку з Святополка трьохверхність переходить в двохверхність "двозуб", з хрестом на одному з верхів, і змінюється характер плетива, а в знаку Ярослава плетиво зовсім зникає. Знак повертається знов до трьохверхнього вигляду й середній верх увінчується кільцем.

Одначе, без огляду на загадковість і нез'ясованість походження та річового значення тризуба та на його відмінність і змінність, що, зрештою, відбувалася в рамках тодішніх знакових засад і звичаїв, цей український найстарший знак має для нас незвичайно високу історичну і геральдичну вартість. Найбільша вага його і цінність полягає саме в тому, що той тризуб, як князівський і володарський родовий знак, мав певну внутрішню традиційну сталість, а найголовніше — був уже в найдавніших часах знаком-символом нашої Київської Держави.

Другим українським старим, мало що молодшим від тризуба, але таким же важливим, цінним і шанованим знаком, що вживався в значінні державного знамена, є образ св. Михайла, родова відзнака княжого роду Мономаховичів. Вперше з'явився цей християнський, досить розповсюднений в Європі знак, як тавро київського княжого роду, на дохованій срібній печатці князя Мстислава Мономаха при грамоті його в Новгороді, в XII ст. Треба при цьому відмітити, що св. Михайло, від прийняття християнства, в уяві старих бойовничих предків наших, замінив собою вояцького бога Перуна й був тому дуже популярний та шанований в Україні.

На печатці вел. князя київського Мстислава, сина Володимира Мономаха, св. Михайло представлений перможцем змія, списом разить його в полумінну пашу. Ногім в дещо відмінному вигляді образ св. Михайла повторюється в цілому ряді печаток Мстиславових нащадків, переважно у молодшої княжої лінії, що запанувала на півночі. З того можна робити безсумнівний висновок, що цей знак не був випадковою відзнакою однієї особи, а справді відзнакою знаменом сталим, тривалим і традиційним цілого княжого роду Мономаховичів, навіть і тоді, як дехто з того роду опинився поза межами України.

Отже, коли св. Михайло від найдавніших часів уважався за християнського спікуна України, переважно Київщини, як першого і головного осередка християнства, та коли він протягом століть був родовим княжим знаком нащадків славного і могутнього Мономаха, а за князювання сина його Мстислава, вел. князя Київського, був, як знак володарський, на урядовій печатці, а одночасно і державним знаком, та мусимо дійти до висновку, що знак цей має в Україні дуже давню традицію вишкрової пошани до самої особи св. Архистратига Михайла, як і традицію давнього уживання його образу в значінні знамена. Це треба підкреслити, бо дехто у нас твердить, що знамена з св. Михайлом з'явився у нас аж по люблинській унії.

Натомість відомо, що образ св. Михайла фігурував в Україні ще до 1569 року, бо в знамені з часів Литовсько-Руської доби /XV ст./. Правда, польська геральдика дійсно пристосувала для пізнішого київського повідства старе знамено київського князівства по своєму, змінивши дещо постать Михайла, але сам цей факт, що польська геральдика тільки переробила й оформила по новому давній знак, свідчить про те, що вона, як пізніше московська, мусіла рахуватися з місцевою традицією й використовувати місцевий матеріал. Таким чином, образ св. Михайла, як володарський і державний знак Великого Князівства Київського, перетворився пізніше через історичні обставини і геральдичне оформлення в знамено Київської Землі.

До найстарших українських державних відзнак належить, витворений в Галицько-Волинській Державі, лев княжого українського роду Даниловичів. Вперше, правдоподібно, вибрав собі льва і почав його поміщувати на печатці князь Лев Данилович, як це видно з печатки, що її пізніше вживано й його внуками. На тій печатці опукло виображено з одного боку лицаря, озброєного списами і щитом, правдоподібно образ самого князя, а з другого льва, трактованого вже в ясно геральдичних формах, що вказувало б на впливи Заходу, але зверненого геральдично ліворуч /вправо від глядача/, що зраджує хибу, з незручності різьбаря знаку. Через неправильне обернення рисунку цієї печатки, репродукованої по книжках, досі уважалося, що фігура льва стоїть на чотирьох ногах. Однак правильна орієнтація печатки, по її прямовісній осі, виразно вказує, що левине виображення має цілком правильну геральдичну поставу, цебто лев стоїть на двох задніх ногах з піднятим догори хвостом і т.д. Поскільки та перша печатка датується 1316 р., то видно, що вже на початку XIV ст. в Галичину просякли певні звички і вимоги західньої геральдики.

На печатці князя Юрія II, знак льва оформлено вже у справжнє знамено, бо фігура, mimo правильного геральдичного трактування, уміщена в полі щита трьохгранної форми, властивої для тогочасних знамен.

Від кінця третьої чверти XIV ст. він перестає бути знаком княжим і переходить в категорію українських знаків суто-державних, бо, з припиненням панування в Галичині роду Даниловичів, зникає й їх родовий знак. Натомість галицький лев силою утвердженої вже традиції залишається і надалі знаком Галицько-Волинської Держави. Галицькі князі іншого роду, а навіть і чужі королі, що панували по Даниловичах в Галичині, залишили, за звичаєм, льва й надалі в характері галицької державної емблеми. Тому й в новіших часах Західньо-Українські Землі прийняли свій старинний, традиційний, рідний знак символом їх імені, колишньої слави і високої княжої гідности.

До старих геральдичних знаків України належить також і образ лицаря-козака, що фігурував у знамені "Славного Війська Запорозького", а пізніш у знамені Гетьманщини. Виникнув він в XVI-XVII ст.

В перший раз документально образ лицаря-козака з'являється на запорозькій печатці гетьмана Гната Василевича з 1596 році. На ній зображено постать козака ще без мушкета, при одній тільки шаблі, підпертого в обидва боки руками. Від 1620 р. лицар-козак на печатці "коша війська запорозького" за гетьманування П.Сагайдачного приймає на плече мушкет, як свою найхарактеристичнішу додаткову знаменну прикмету, а в році 1622 у віршах на похорон гетьмана Сагайдачного вперше названо його "гербом" низового війська, запорозького". За останніх гетьманів, під московським пануванням, теж знамено стало державним знаком автономної Гетьманщини, уживано його на гетьманських печатках і козацьких військових прапорах полкових та сотенних й називали його в ті часи "національним гербом".

За гетьманування Б.Хмельницького, коли то ціла українська державна територія була поділена на полки, а Запоріжжя виділено в особну військо-

во-адміністративну одиницю, з загального козацького знамена вилонилося специфічне знамено запорозьке-січове під власною назвою - "герб славного війська запорозького-низового". Нове знамено, натурально, дістало тоді й свою зовнішню відміну, додаток до основної знаменної фігури, лицаря-козака з мушкетом, одну побічну геральдичну відзнаку - ратище чи спис, що був поруч постаті козака застромлений в землю. В такому вигляді це кошове запорозьке знамено стало знаком всіх запорозьких володінь, а пізніше символом колишніх запорозьких земель.

М. Битинський.

---000---

З МИНУЛОГО НАШОЇ ШЛЯХТИ.

6 грудня 1240 р. Батий взяв Київ. В крові хоробрих киян і в руїнах столярного града закрилася слава сторінка історії могутньої київської Держави. Завмерла міцна, своєрідна культура руська, що рівнялася західно-європейській. Висоту тої культури подивляють і тепер. "Несподівано швидкий розквіт київської цивілізації не може бути пояснений самим зовнішнім впливом візантійської цивілізації й до останнього часу він зоставався історично не зрозумілим" - висловився один московський вчений.

Осередок політичного життя переходить з Київщини на Волинь і землю Галицьку.

На північно-західній частині Волині стоїть невелике місто Володимир. Печать вікової занедбаности лежить на йому. Тільки величні руїни старовинних храмів і замка свідчать безмовно про ті далекі часи, коли він був столярним градом великої та сильної Галицько-Волинської Держави, катедральним містом волинських єпископів і осередком культурного життя.

Ще з часів прихода на Волинський стіл кн. Ізяслава II Мстиславича /1146 р./ датується початок відокремлення Волини від Київської Держави. Міцно віддані своїм князям були бояри волинські. Коли в 1340 р. Волинь підпала під кн. литовського Любарта, що був одружений з донькою кн. Льва II, сина Крія-Болеслава, литовці застали тут стару місцеву аристократію, що не пробитим муром стояла на своїй землі. Це були нащадки тих дружинників і бояр, з котрими творилася слава старо-київської і волинської держави під мудрими князями руськими.

Поступово литовці роздають землі в наділи. В північній частині Волині, коло Ковля, дістав наділ Хведір Ольгердович, родоначальник князів Сангушків. Вишневецькі, Заславські, Корецькі, Ружинські осіли на південній Волині та київських землях. Василь і Андрій Ольгердовичи дістали наділи в князівстві Сіверському, а Константин Ольгердович, родоначальник Чарторийських - Чернигів і Чарторию.

Володимир Ольгердович, родоначальник князів Олельковичів, дістав Київ і північну частину Київського Князівства. Сини Корята Гедеминича, родоначальника Корятовичів і Курцевичів, дістали Поділля, їх витиснули сильні польські роди.

Литовці легко підлягли впливові вищої української культури й благочестивої віри, що привело до злиття багатьох литовських родів з родами українськими. Ця українсько-литовська шляхта була тим елементом, що допоміг створити міцну литовсько-руську державу, яка аж - до 1569 року вперто боронилася від Польщі своєю незалежністю та не згоджувалася на унії, що

часто їй були пропановані.

Наприкінці XVI століття найсильнішим родом, між князівських, був на Волині литовський рід Радзивилів. Вони держали Олицьку волость.

Між великопанськими назвами маєтності в Луцькому повіті: Кірдей-Гойських -- Гошу, Тарговицю Чаплиців /перейшла потім до Корецьких/, Шпанів - також Чаплиців, Милатин - Бокіїв, Малин-Інло-Малинських, Варковичи - Мишків. В повіті Володимирському: Свинохи - Гнівошів - Свинюшинських. В повіті Кременецькому: Лановці - Збаражських, Чолтан-Чолтанських, Ляховці над Горинью - Сенют, Шумбар - Боховитинів, Лобунь - Лобунських, Сус-Харменських, Мельниця-Семашків.

"Ще за часів Ягелонів, бояре осіли на своїх землях, як князі на уділах" - каже польський історик А. Яблоновський.

З бігом часу старі родові прізвиська зустрічаються все рідше. Вони залишаються по традиції в самих старинних боярських родах: Богущ, Болбас, Бокій, Боховитин, Балабан, Дедерко, Даниско, Горностай, Гурко, Іело, Кірдей, Кисіль, Кішка, Костюшко, Мелешко, Мукосій, Мишка, Обух, Сербин, Семашко, Сенюта, Солтан, Шило. Правда, деколи змінюють їх трохи: Боховитин - на Боховитинович, Богущ - на Богущевич, Обух - на Обухович і т.д. Але це є тіж самі старі родові прізвиська. До прізвиськ зачинають додавати назви маєтностей: Кірдей-Мильський, Мукосій-Баковецький, Боховитин-Козерацький.

Пани з меншим почуттям традиції немов забувають старе прізвиське, звать себе по маєтностям та мінють старі родові знамена на польські.

Вже на початку XVI століття почувуються польські впливи, але це більше зовнішні форми, які не йдуть глибоко. Наша волинська шляхта й далі говорить українською мовою, почуває себе православною, а політично стоїть за Литву, проти поляків.

В. Сенютович-Лережний.

-----0000000\$0000000-----

Сучасне знамено роду Сенюта-Сенютович, зголошене в Українській Родовідній Установі.

Знамено й портрети членів роду Сенюта з знаменозбору Петровського, видання 1574 року, де видання уввлля собою переклад на польську мову невіданого українського знаменницького рукопису.

Проф. Др. Михайло МІЛЧЕР.

МАТЕРІЯЛИ ДО ПИТАННЯ ЗА ТРИЗУБ.

І. С т а н п и т а н н я . Література за тризуб - знак українських князів, до нашого часу досягла значних розмірів. Між тим багато питань, пов'язаних з цим національним українським символом, лишаються досі невиявленими, як і основне питання за його походження.

В одній з пізніших робіт, присвячених тризубу, автор заявляє: "Коли був би мій рукопис про тризуб з р. 1920 вповні опублікований, всі пізніші публікації про тризуб були б набрали іншого змісту і автор, що написав статтю до "Української Загальної Енциклопедії не міг би твердити, що значіння тризуба - невияснене". /О. Пастернак, "Пояснення тризуба герба Великого князя Київського Володимира Великого". 2-ге вид. Прага, 1941 р., стор. 57./ . Ми не поділяємо оптимізму автора цієї праці і не думаємо разом з ним, що гіпотезою, яку він висунув, "пояснення монограми київського тризуба - закінчено". /Згадана праця О. Пастернака, стор. 44./ . Навпаки гадаємо, що для повного розуміння київського тризуба потрібне ще довге збирання та накопичення матеріалу, тим разом і з джерел ще цілком не використаних.

Вся велика кількість література за тризуб, що накопичувалася за час від 1815 р. /перша гіпотеза М. Карамзіна/, уявляє собою майже виключно висловлювання різними авторами своїх особистих думок та гіпотез, звичайно не досить обґрунтованих. Здебільшого то є всякі пояснення тризуба формального характеру, що виходять лише з зовнішньої подібності тризуба до якоїсь іншої реальної речі з трьома кінцями. Таким схоластичним, ненауковим підходом до питання пояснюється незвичайна кількість самих різноманітних, та часто фантастичних "пояснень" тризуба, що маємо їх досі аж до 25. Замість того, щоб ретельно збирати, досліджувати та публікувати нові матеріали за тризуб, разом з аналізом й висвітленням цих матеріалів та їх стосунків до тризуба, більшість авторів, що бралися до цього питання, а їх було понад 40, поспішалися висловити та оголосити свою "здогадку", і таким чином зробити "науковий винахід". Наслідком того, за більш як 130 років накопичилося не стільки матеріалів за тризуб, скільки різних, часто протилежних, ділетантських та фантастичних "пояснень тризуба", що їх маємо трохи не стільки, скільки авторів бралось до цього питання.

Всі ці гіпотези та пояснення, в загальній сумі не виявили, а, навпаки, остаточно заплутали питання за тризуб. Недобру послугу, як і завжди в науці, творять попередні тенденції, на доказ яких історичні факти притягаються за волосся. Так у згаданій вище розвідці О. Пастернака, автор, як і багато інших, всіма силами намагається довести, що тризуб зайшов на Україну не з Скандинавії, а з Візантії. А хіба для достоїнства українського народу не однаково, звідки зайшов тризуб, чи з півдня, чи з півночі?

Не знаємо в історії таких народів та таких культур, що були б розвивалися цілком автохтонно, в умовах повної ізоляції. Міжплемінні зв'язки та взаємні впливи культур зустрічаємо вже в горішньому палеоліті, в зв'язку з розвитком обміну. Абсолютно "чистих" культур в історії нема, також як нема і "чистих" націй. Такі категорії мислимі лише теоретично. Тимчасові ізоляції за силою природних умов, в які потрапляли деякі народи, як от тубільці Австралії, Америки, або десь на крайній півночі,

неминуче затримували так розвиток культури, як і розвиток тих народів в цілому. Навпаки, в умовах найбільш сприятливих для всяких зв'язків та взаємного впливу, розвиток культур набуває найшвидчих темпів та досягає найвищих результатів, як то бачимо в сточищі Середземного моря.

Українська культура, як і всяка інша, в своєму формуванні та розвитку, підлягала впливам з півдня й півночі, зі сходу й з заходу. Ті впливи переробилися Народним Генієм і творили єдину українську національну культуру, що цілком відбивалася від культури сусідніх народів.

Так само й відносно тризуба. Знаємо, що він набув свого оформлення та дальшого розвитку в українській ранній культурі, до якої він з того й належить. Але ж питання за те з якого боку, коли саме, в якій спосіб та від кого він дістався до української культури, дуже важне для історії тризуба та історії України взагалі, ні в якому разі не можна становити в зв'язок та в залежність від питань національного гонору та достоїнства. Між тим досить взяти в руки будь яку з попередніх розвідок за тризуб, як з неї кинеться у вічі насамперед якась тенденція, до якої вже добираються будьякі факти. Всі ті тенденції зводяться в основному або до великодержавного російського шовінізму та імперіалізму, або до пангерманських уявлень, або до неправильного розуміння українського патріотизму. Кожен з тих попередніх авторів добрав, або силоміць притягав, якусь кучку фактів, яким ще часто додавав тенденційне освітлення. Певні дісципліни, цілі галузі знання, сила фактів - лишалися осторонь, або невідомі тим авторам, або не потрібні до їх уявлень. Відтої вся попередня література за тризуб, що накопичилася аж до цього дня, на сучасному рівні науки має значіння лише з боку того не занадто великого матеріалу, що там наведено. Наприклад, дуже цікавим єсть факт подібності деяких варіантів князівських тризубів з сармато-аланськими родовими знаками. Цей факт вимагає великих спеціальних дослідчих робіт, та попереднього збирання матеріалу. Бо між сармато-аланською добою та Київською державою, як і їхніми культурами, маємо в Надчорномор'ї пересув на північ сячечіччя, яка виповнена цілком іншим культурно-історичним матеріалом. Відтак ніякого зв'язку, ні хронологичного, ні реального між цими культурами, поки що не знаємо. Для того, щоб виявити можливість будь яких зв'язків між цими культурами - потрібні спеціальні дослідчі праці, яких поки що не маємо. Отже при такому стані цього питання, та при високим вимогах сучасного наукового рівня, хіба ж можна писати наприклад, що "походження київського тризуба з Греції доводиться тим, що грецький бог моря Посейдон зображався з тризубом у руді". /Згідна вище розвідка О.Мастернака/. Хіба то є науковий доказ? Хіба ж Київський тризуб хоч в якій мірі нагадує той тризуб, що виображався у Посейдона в руді? А як би й нагадував, то в якій спосіб міг би тризуб поганського Посейдона, через кілька сторіч потрапити до Києва разом з християнською культурою? Або таки неймовірні заяви в тій же ж розвідці, як от що "Наші зносини з Грецією були давніші, як з Швецією. Давніші й безпосередні були ці зносини і зв'язки з Боспорським царством, в якому тризуб прийнятий на монетах царів". Та далі: "Наслідком безпосередних зв'язків Києва /України/... тризуб зайшов до Києва". /Згадана вище розвідка ст.ст.50, 57/. На якому то "кресті боспорських царів" був тризуб, знак поганського бога? Що то за "наші зносини та безпосередні зв'язки України й Києва з Боспорським царством", за часи якого не тільки Києва, а й словян не існувало в природі? Бважаємо таки псевдонаукові та безвідповідальні твердження в популярних виданнях, розрахованих на ширші, не досить підготовані в фахових історичних питаннях маси, за дезорієнтуючі та компрометуючі - українську науку. Блискуча, але драматична історія великого українського народу, шукає лише реальної правди, і не потребує розмальованих прямишних коників. Гадаємо, що на су-

часному рівні розвою української культури та науки, потрібне створіння спеціальної науки - "Тризубознавства" або "Тринакології". Потрібна консолідація. Як всіх наукових сил, що працюють в терені цих питань, так і видання всіх матеріалів, що накопичились досі та дальших розвідок. Ці важки та відповідальні завдання створіння організуючого та керуючого осередка "тризубології" сучасна ситуація, очевидно, вкладає на рамена української Родоводної Установи.

II. С х е м а і с т о р і ї т р и з у б а . Тоталізм виникає на стадії розвитку суспільства, яка характеризується матриархальною ордою з статеві-віковим розподілом праці та об'єднаним полюванням на великих тварин, яке керується виробництвом. В залежності та внаслідок цього соціально-економічного устрою, виникають та складаються тотемні уявлення, які в дальшому переживають довгі часи і, в формі ремінісценцій, відомі і в сучасних культурних народів. В якості тотемів зустрічаються не тільки мисливські творини, але й основні знаряддя полювання, та виробництва. Для Європи цю добу пізнього палеоліту визначають орієнтовно 30.000 - 10.000 р. до нашого часу. Від палеоліту - не маємо ніяких слідів тризуба. Натомість править його попередник та прадів - гарпун, що робився з кістки та рога. Деякі сучасні дикунські племена полінезійського кола, вживають в рибальстві подвійні та потрійні тризуби з остями з очерету, або дерев'яними з зазубнями. Спираючись на ці етнографічні рівнобіжності, деякі дослідники /Форрер Р./ припускають можливість існування дерев'яного тризуба в палеоліті та неоліті Європи. /10.000 - 4.000 р. до Р.Х./, хоч і визнають відсутність фактичних тому доказів. За бронзову добу, твердить той же дослідник, вже доведено існування тризуба в Європі, але ми тому фактичних доказів також не знаємо і для бронзової доби на Україні, маємо ще гарпун з зазубнями, але вже з металю /Катеринославський Музей, матриця з тальку, інв. ч.37046/. Безумовно тризуб з металеву робочою частиною, з'являється у найстаріших цивілізацій Сходу і звідти, історичним шляхом розвитку Середземноморського культурного кола, розповсюджується по Європі.

В стародавньому Єгипті, завдяки природним та історичним умовам, тотемні сформувалися ще в "додинастичному" періоді й існували в розвиненому вигляді в 4-му тисячиріччі до Р.Х. Це були місцеві божества, окремі тотемні речі та їх виображення для кожного Ному. Які тотемні в Єгипті переважали тварини: бик, гадюка, крокодил, кішка, малпа, сокіл і т.д. Але були випадки "ототемлювання" і важніших знарядь праці та полювання. Відтак зустрічаємо тут, в приморському номі Нижнього Єгипту, де основним господарством було рибальство, тризуб як тотем. Здається, це найдавніший тризуб, відомий нам як обожені річ, а разом з тим і знак-спілки родів. На всьому протязі стародавнього царства /3.200 - 2000 р. до Р.Х./ Єгипетська техніка розвивалася вже на базі бронзового металю. Звідси можна думати, що єгипетський тризуб - тотем був лляний з бронзи. Розвиток Єгипетської культури протягом древнього царства був в основному автономний та спонтанний, а тому в самостійному тут виникненні тризуба та трансформації його в тотемний об'єкт та знак, здається, не може бути сумніву.

В Мезопотамії тризуб, очевидно, також бронзовий, відомий вже під час 3-ої Урської династії /3-є тисячиріччя до Р.Х./ в складі шумерської культури, елементи якої заходять в дальшому в вавилонську, більш розвинену культуру, яка вже розповсюджується по всій Малій та Середній Азії. Відтак і тризуб в вавилонській культурі /2-є тисячиріччя до Р.Х./ набуває вже далеко більшого розвитку та розповсюдження. В Мезопотамії тризуб вживається рівнобіжно та поруч з двоубом і ості на них часто виоб-

ражаються в формі хвилястих клинків, яко лизнів полум'я. Тут тризуб, вже далеко одійшовши від свого первісного тотемного значіння, символізує блискавку та божество години. Найбільшого розповсюдження та уживання набуває тризуб в Асирії /перша половина 1-го тисячоліття до Р.Х./, де часто зустрічається на Царських стелях, в формі потрійної блискавки. Можливо, що в зв'язку з Месопотамською культурою, яка мала значний вплив на грецький світ, тризуб з'являється і в Крито-Микенській культурі, і далі - в грецькій мітології. Деякі дослідники, досить обґрунтовано бачуть виображення тризубів в знаряддях, що їх несуть на плечах воїни на барельєфі відомої сфратигової мінорської вази /2-е тисячоліття до Р.Х./. Відомі також виображення тризуба на уламках срібла, що правили за гроші, з культури "Троя 2". /початок 2-го тисяч. до Р.Х./.

Не підлягає сумніву поява тризуба, яко божеського атрибута та символа влади, в пізньо-мінорську або гомеровську добу /12 - 8 ст.ст. до Р.Х./ в егейському басейні, коли остаточно оформлювався грецький наріччя, його епос та мітологія. Звідси виходить тризуб яко атрибут Посейдона - володаря морей та рік, а також і Персеїди - дружини Гадеса, що був владиком підземного царства та воли. В останньому разі значіння тризуба близьке до Месопотамського. Тризуб був державним знаком грецьких полісів - Троеци, Фалакарни та Црієни /Мала Азія/. Тризуб, яко державний знак, виображався на монетах Македонського, Понтийського та роспорського царів, причому у останніх в досить пізні часи римської імперії /квіт. 123 - 131, геметажк 131 - 153 і Рескупоріс 239 - 261/. З Греції, разом з її культурою та мітологією, тризуб, в тому ж значенні божеських атрибутів та відповідних символів, перейшов до Риму. Залізний тризуб відомий також серед знаряддя Латенської культури, яку нав'язують до кельтів /5 - 1 ст.ст. до Р.Х./.

Перші металеві тризуби на Україні, які ми знаємо з археології, вже мають декоративний характер і символізують владу. Вони відносяться до доби раннього заліза /7 - 3 ст.ст. до Р.Х./. На цей час зустрічаємо тризуби в якості навершків на бунчуках скитських царів. Вони робилися з бронзи і насаджувалися на ратища. На їх вістрях підвішувалися дзвоники, або прироблялись фігурки птахів та оленів. Ці прикраси також мали релігійно-символічне значіння. Відтак той навершок бунчука в цілому творив доволі складну споруду, що символізувала вищу владу, з низкою додаткових до неї уявлень. В основі тієї складної композиції лежав тризуб. Один з дослідників тризуба, археолог з факу, Д.Самоквасів, в 1894 р., навіть висунув гіпотезу походження українського тризуба від скитського бунчука. В останні часи доведено, що в ранне-скитській культурі 7 - 6 ст. до Р.Х. ще панував месопотамський стиль. В зв'язку з цим дуже важко було б дослідити декоративний характер скитських бунчуків з боку їх стилю. В сармато-аланську добу, 1-4 ст.ст. нової доби, виображення тризубів та двозубів звичайні на надгробкових мармурових стелях та плахах. Очевидячки у цих племенах, що знаходилися в стані розкладу родового устрою, тамги вже переставали бути знаками цілих родів і переходили на знаки окремих домів чи династій. Виображення тризуба та ангона, вже в досить розвиненому та стилізованому вигляді, відомі з тої ж культури на золотих орнаментальних бляшках, що нашивалися на одяг. Пізніші виображення тризуба та двозуба відомі на металевих прикрасах та бляхах з доби великого переселення народів і послідуєчих сторін, в виробах так званого поліхромного або готського стилю. Але в наслідок переселення народів, та культура пересувається в Європу, в розвитку ж тризуба в Надчорноморських краях настає визначна довга перерва, наповнена культурою пізніх кочовників-скотарів. Ця культу-

ра порівнюючи бідна, слаборозвинена, та немає ніяких слідів старих надчорноморських традицій високих культур східної та греко-римської. По всій великій степовій Надчорноморській смузі в розвитку старої культури настає повний застій, який триває аж до появи на узбережжі візантійської культури, за археологічними даними з 9-10 ст. н.д. В ті ж часи, наприкінці 10-го ст. тризуб знову з'являється в Києві, в високо розвиненому вигляді, як знаменний знак дому київських князів. Оскільки церковна культура надійшла тоді до Києва з Візантії, виникає велика спокуса бачити в українському тризубі одну з прояв цієї культури. І справді, серед попередніх дослідників тризуба зустрічаємо велику групу прихильників його візантійського походження. Але ж треба пам'ятати історичну помилку всіх схоластичних дослідників. Підходячи до питання формально, вони не рахувалися з тим, що в Візантії склався фєвдалізм під впливом сасанідів, більш східного типу, в формі деспотії, з великим царським двором. Ця форма фєвдального соціального устрою мала питомі її риси та значно девчому відріжнїлася від європейського "класичного" фєвдалізму. Отже в Візантії не було цілком лицарства, а разом з тим не було й ніякого знаменництва. Відтак не тільки тризуб, як знак дому, а взагалі ніяке уявлення за знамено, з Візантії до Києва не могло бути занесено.

Раніше, ще за часів формування фєвдального устрою в Західній Європі, тризуб, двозуб та ангон з'являються там одними з перших родинних знаків, що після 10-го ст.ст. заходять на щити та перетворюються на знамена. Ці знаки бачимо в знаменах шляхетства та міщанства країн, що сформувалися на звалищах римської імперії. Таким чином можна гадати, що вони тут виникли як потомки римського тризуба. Але далеко більш доказів маємо на те, що ці знаки, як виображення зброї були занесені в Західну Європу гатами та аланами, підчас великого переселення народів, з Надчорномор'я.

В пізньому Середньовіччі, з 15 - 16 ст.ст. в зв'язку з найвищим розвитком знаменництва, в Західній Європі, серед великої кількості нових виображень, символів та знаків, з'являється удруге тризуб. Але цей пізній тризуб виображають, звичайно, в реалістичному вигляді, здебільшого з держакон, і з київським тризубом вже нічого спільного не має. Пізній європейський тризуб хіба нагадує античний, але має з ним зв'язок лише ідейний, символізуючи владу та море.

Таким чином в генезі та розвитку тризуба-двозуба ніби то помічається безпосередній та логічний зв'язок, визначений Середземноморським культурним колом його розвитком та рухом. Епіцентр та ареал цього кола окреслюється в такому вигляді: Єгипет-Мезопотамія, Мала та передня Азія, Егейський Світ та Балкан. Звідси на захід - Апенін та Середня Європа, на Схід - Надчорноморські краї. Але покищо - це є гіпотеза, схема якої лише вказує шлях дальших глибоких досліджень. Бо не дивлячись на всю привабливість теорії культурних кругів та культурних запозичень, які й справді грали велику роль в історії, треба дуже обережно досліджувати та обґрунтовувати фактами кожне окреме явище та питання. Бо за силою закона соціального розвитку та культурної конвергенції, у народів, що живуть в різних кінцях світу, в аналогічних природних умовах та на однакових ступенях соціального розвитку, виникають та формуються цілком тотожні ідеологічні уявлення, звичаї та форми матеріальної культури. Первісне обогнення тризуба, як рибальського знаряддя, могло виникати в Середземноморському сточищі в різні часи і у різних приморських народів, і незалежно один від одного, та цілком самостійно.

Проф. В. КОЗЛОВСЬКА

МІСЦЕ ЗНАХІДКИ ЦЕГЛИ З ВОЛОДИМИРОВИМ ЗНАМЕНОМ.

В зв'язку з питанням походження нашого державного знамена - тризуба, неодноразово згадували знаменницький знак кн. Володимира Святого, зображений на цеглі з київських розкопів. Місцем, де знайдено цю дорогоцінну для нас пам'ятку, помилково визначають рештки Володимирівної десятичної церкви у Києві.

Ця помилка виходить з невірної підтекстовки під зображенням згаданої цегли з тризубом в Історії України акад. М. С. Грушевського / Михайло Грушевський, Історія України. Київ - Відень, 1921 р. с. 81, рис. 73/. Там місцем знахідки цієї пам'ятки вказано Десятинну церкву у Києві.

Бажаючи виправити цю неточність, дозволю собі згадати обставини знайдення київської цегли з тризубом, виходячи з даних розкопів відомого українського археолога В. В. Хвойки, якому належить честь знайдення її.

В 1907 та 1908 рр. в Києві, на Старому Городі, в садибі Петровського /ріг Володимирівської вул. і Андріївського Узвозу/ В. В. Хвойка досліджував рештки цивільної будівлі X ст. Розкопи виявили, що цей будинок на той час відзначався надзвичайною пишністю. Він мав два поверхи, з яких нижній був збудований виключно з червоного кварциту, а стіни горішнього поверху були складені з тонкої цегли, яка чергувалася з шарами каменів червоного пісковця. Зовні будинок був прикрашений мармуром та іншим кольоровим камінням. Вікна склалися з певної кількості невеликих шибок круглої форми, а вихідні двері мали лутки з червоного шиферу. Всередині стіни були розписані фресками і оздоблені мозаїкою.

В будівельному грузі, з північного боку цього будинку, було знайдено тонку цеглу з рельєфним зображенням Володимирівного тризуба. Цегла ця добре збереглася і мала чітке зображення тризуба. Вона була виставлена в Київському музеї разом з іншими речами з розкопів у сад. Петровського.

В. В. Хвойка пише: "Матеріал і засоби будівельної техніки говорять за те, що головна частина цієї будівлі була збудована значно раніше за Десятинну церкву. Де-які добудови до цього будинку, або поновлення його, могли бути зроблені за Великого Князя Володимира. На це показує також і знайдена біля північної стінки фундаменту глиняна плитка з рельєфним зображенням, цілком подібним до знаменницького знаку, що зустрічається на монетах Володимира Святого" /В. В. Хвойка, "Древніє обитатели Средняго Приднепровья", Київ, 1913, ст. 68/.

Згадана глиняна плитка з тризубом не є єдина. Я маю відомості, що аналогічна плитка переходувалася за дореволюційних часів у музейчику сучасної Десятинної церкви, тепер уже не існуючої. Фрагменти, здається, ще двох подібних плиток було знайдено під час повітряних повторних розкопів 30-х рр. біля місця кол. Володимирівного палацу.

В. Хвойка неодноразово висловлював свій здогад, що Володимирівна прибудова палацу на зовнішній стінці мала ряд плиток з знаменницьким знаком кн. Володимира. Певна кількість знайдених таких плиток нібито підтверджують це Хвойчине припущення.

Р. П.

СУЧАСНІ БОРТНІ ЗНАМЕНА.

Ще перший, знаний нам, збірник законів Ярослава Мудрого - "Руська Правда" установив велику кару за знищення знамен на бортних деревах. Бортними деревами називали такі дерева, в яких були житла бджіл в природних дуплах, відповідно поширених та прикритих дверцяткою.

Знамена на бортях були знаки власности, їх то оберегав закон.

В 1942 р. довелося мені побувати на півночі Київщини, на, так званому, Київському Поліссі. Там я зустрів, в розломних лісах над Прип'ятю, пасічника-бортника. Я звернув увагу на знаки, що були вирізблені на бортних деревах.

Бортник пояснив мені, що це знаки доказу його власности на ці бортні дерева. До бортей на цих деревах ніхто не має права, бо цей знак оберігає його власність. Це "святий знак" і ніхто не спробує його порушити.

На сусідньому дереві був знак трохи відмінний. Однак, пасічник заявив, що й та бортя належить йому. А на запитання, чому знак відмінний, він пояснив мені, що то знак його сина. Він для нього видобав бортя. "Нехай і малий привчається", - сказав він.

Я згадав "Руську Правду". Тисячолітньою старовиною дихнуло на мене. В моїй уяві повстав бортник княжих часів, такий самий, як і той, що стояв коло мене, в сіро-жовтій самодільній сермязі.

Я прохав оповісти мені про різницю в цих знаменах, що так були подібні.

Бортник охоче оповів, що батько його мав знамено, як на малюнку під ч.1. А як зробив йому бортя, то поставив на ній свій знак, тільки додав риску здолу. /Мал.2./ Коли ж батько помер, то він поставив поперечні риски під батьковим знаменом. Таким чином однаково позначив всі борті. Свому синові він поставив на бортне дерево знамено, як на мал.3. А як він помер, то син додасть скосну риску й всі бортні дерева його будуть мати одне знамено. А на запитання, яке знамено буде мати його внук, старий вияснив, що таке, яке мав мій батько /мал.1/. Виходило б, що четверте покоління повертало б до первісної форми знамена.

Мені стало ясно, що осьде джерело й причина ущерблювань та надавань в наших родових знаменах в давні часи. Ці ущерблення й надавання, навіть і в княжих знаменах, стільки утруднили нам тепер розпізнання родових знамен.

Зацікавлення бортними знаменами зростало у мене. Переглядаючи далі бортні дерева, що були при нашій дорозі, зарисував я знамена, як на мал. 4 - 9. Виявилось, що знамена 4 і 5 належать одному родові - батькові й синові.

Характерна проста лінійна форма цих знамен. Це пояснюється тим, що знамена насічують особливу сокиркою, що вживають її до довбання бортей.

Розмір знамен на бортних деревах 5 - 10 ц.м.

Вдивляючись в ці знамена, бачимо їх красу, дотриманість форм та пропорцій і пізнаємо в них деякі наші старі родові знамена. А, головне, ці знамена дають нам поняття, на яких основах виникали у нас ущерблення та надавання в наших знаменах, чого в чуженецьких знаменах майже, не спостерегається.

Знавці знаменознавства, певно, скажуть своє слово в цій справі.

М. Битинський.

П Р А В И Л Ь Н И К

для будови українських родових знамен.

1. Основні засади.

§ 1. Українські родові знамена будуюмо згідно з загальними прийнятими в світі знаменницькими основними правилами. Однак допустимі відміни суто-національні, історичні та побутові, притаманні українському знаменництву.

§ 2. Українські родові знамена /герби/ складаються з трьох основних органічних частин: 1. щита, 2. знаменового /нащитного/ титла /фігури/, 3. оточення щита. В оточення входять - увінчання щита; історичні і гідностеві відміни, заслужні та нагородні відзнаки і т.п.

II. Щ и т .

§ 3. Щит для українських родових знамен встановлено трьох форм § 1. модерний щит, т.з. французький, 2. історичний український щит - словянський і 3. історичний традиційно-побутовий щит, у вигляді видовженого шостикутника. /Див. Таблиця 1/.

Примітка: В деяких випадках, за дозволом Української Родовідної Установи /У.Р.У./, можна буде вжити щита й довільної форми, згідно з удоводненим бажанням знаменованого роду.

§ 4. Всі старі українські знамена, затверджені У.Р.У., згідно з бажанням знаменованих родів, зберігають старі, властиві тим знаменам, форми щита.

§ 5. Всі нові українські знамена, крім старих знамен, на печатках і сигнетах мають форму шостикутну.

III. Знаменове титло.

§ 6. Нашитне титло в українських знаменах може бути до вільного змісту, вигляду й форми, згідно бажання й вибору власника знамена.

§ 7. У всіх старих родових знаменах, затверджених У.Р.У., нашитне титло затримує свою стару стильову форму і вигляд.

Примітка: Ці титла на бажання знаменованих родів можуть бути також змодернізовані тим самим способом, що застосовується до будови нових знамен.

§ 8. Нашитне титло в нових українських знаменах може складатися з кількох окремих частин, відділених від себе, або знаменницько зв'язаних, але не більш трьох, щоб нагромодженням знаків не зашумувати чіткість знамена /Див. табл. II/.

Примітка. Барвні таблиці до цього правильника не друкуємо. Мистці можуть відрисувати їх в Укр. Родов. Установі.

§ 9. В нових родових знаменах, що їх на бажання знаменованих родів утворює сама У.Р.У., нащитне титло по змісту, вигляду і форму будується на основі старих українських знаків - "різів". Схематична таблиця основних форм цих знаків і порядкова їх система знаходиться в У.Р.У. /Див.табл.III/.

IV. Барви знамена .

§ 10. Обарвлення щита й нащитного титла в українських родових знаменах може бути довільне, але лише в обсягу сімох звичайних знаменницьких барв, прийнятих й українським знаменництвом, а саме: 1.червоній, 2.блакитній, 3.чорній, 4.зеленій, 5.Пурпурній, 6.золотій /жовтій/ і 7.срібній /білій/. Знаменницькі барви поділяються на два роди: перші п'ять звуться тинктурові, а дві останні - металюві. Обарвлювати ними можна однаково й щит і титло /Див.табл.IV/.

§ 11. Наряду з зазначеними барвами, в деяких випадках, допускається ще помічна барва природня - тілесна або рожева, для виображення в людських нащитних фігурах голих частин тіла. /Див. табл. У./.

§ 12. Обарвлення знамена може бути натуральне, в зазначених кольорах /§§ 10-11/, а також представлено і рівнозначним графічним способом /Див.табл.IV/.

§ 13. В нових українських знаменах вживаємо засадничо двох барв: для щита й нащитної фігури. У складних знаменах можна вживати і більше барв, але кількість їх не може - перевищувати трьох, двох головних і одної допомічної, для двохпільного щита або для другорядних частин нащитної фігури. /Див.табл:II/.

Примітка: Старі родові знамена задержують властиве їм обарвлення, принагідно, навіть, і в більшій кількості барв.

§ 14. В тих укр.родових знаменах, оформлення яких доручено буде самій У.Р.У., обарвлення відбувається переважно в такому порядку: щит - в будь-якій довільній фарбі тинктурній, а нащитне титло - в барві металювій /золотій чи срібній/.

Примітка: Відворотне обарвлення знамена, цебто - щит в фарбі металювій, може бути допущено лише на виразне бажання власника знамена.

• § 15. Заборонено оформлювати родові знамена в одних лише тинтурних або металювих фарбах. Не можна накладати на тинктурне поле щита тинктурне титло, або, навпаки - не металеве поле щита металюве титло. Це суперечилоб одному з головних правил знаменництва - "Металь на барву, а барву на металю".

У. Оточення щита .

§ 16. В українських родових знаменах простір навколо щита заповнюємо певними знаменницькими фігурами, які визначають родові гідності. Їх приймаємо 4 ступені: 1.звичайні роди, 2.визначені роди, 3.заслужені роди, 4.особливо заслужені роди. Всі ці гідностеві родові відміни означуємо відповідним увінченням знаменового щита і додатковими до нього фігурами. Це увінчання усталоє У.Р.У. В своєму знаменницькому оформленні воно підлягає точним правилам цього правильника .

§ 17. Згідно з попереднім параграфом, нові українські родові знамена мають таке загальне оточення щита:

1. Звичайні роди мають щит без оточення /голий/
2. Визначені роди -- щит, увінчаний козацькою шапкою з футряною околицею.
3. Заслужені роди -- щит, увінчаний такою ж шапкою, прикрашеною двома чорними струсевими перами, а також лицарську стрічку, яка зпід шапки орнаментально опливає згори щит.
4. Особливо заслужені роди мають щит, увінчаний козацькою шапкою з футряною білою околицею з двома білими струсевими перами, також лицарську стрічку і, крім того, нащитне титло винесене на шапку між двох пер, як нашоломник /Табл.V./.

§ 18. Виняткову відміну в увінчанні щита мають ті знаменовані роди, основники чи голови яких брали участь у Визвольній Боротьбі України 1917-1921 рр. Знаменові щити таких родів увінчуються у всіх ступенях гідності відкритим старовинним українським шоломом у військових -- золотим, у цивільних -- срібним.

1. Звичайні роди мають щит увінчаний шоломом.
2. Визначені роди мають щит, положений на двох скісно схрещених мечах лезами догори й увінчаний шоломом.
3. Заслужені роди -- щит, увінчаний шоломом, з якого спливає орнаментально навколо щита лицарська покривка.
4. Особливо заслужені роди мають, крім усіх атрибутів попереднього ступеня./3/, ще і нащитне титло, винесене в нашоломник /Табл.VI./.

§ 19. Старі боярські роди, що одержали від У.Р.У. знамена, мають звичайний щит, увінчаний пятиливною короною. Коли ж до них стосуються родові гідності ступенів 2, 3 і 4 /§§ 17 і 18/, то корона до щита переноситься на козацьку шапку або шолом. /Табл.VII./.

§ 20. Старі родові знамена затримують властиве тим знаменам оточення щита без ніякого вищезазначеного гідностевого значіння. На означення ж в них родових гідностевих відмін 2, 3 і 4-го ступенів до таких знамен додається під щитом коротка блакитна стрічка, що оточує його знизу з золотими літерами: 2-го ступня Б.Р.; визначений рід, 3-го ступ.- З.Р. /Заслужен.Рід/ й 4-го ступеня О.Р. /Особливо заслужен.рід/ Табл.VIII/.

Примітка 1: Старі шляхетські роди оточення своїх давніх знамен на власне бажання, за згодою У.Р.У., можуть оправдати новим способом, згідно з §§ 17-18, особливо при відзначуванні вищих ступенів родової гідності /2 - 4 ст./.

В такому випадку старі увінчання герба, звичайно, європейський закритий лицарський шолом, і всі інші додаткові при ньому знаменницькі фігури, замінює старий українсь-

кий шолом або козацька шапка з іншими, принагідно, при них фігурами, відповідно до ступеня родової гідності. На згадані шолом чи козацьку шапку переносяться з старих знамен лише корони: шляхецька-пятилистка, баронська-семиконечна; графська - девятиконечна. Саме ж нащитне титуло і щит не змінюються. /Див.табл.ІХ/.

Примітка 2: Оточення старих знамен княжих родів новим способом вправлятися не може. Ті знамена заховують своє, в знаменницькому значінню, оточення щита - увінчання княжою короною, принагідно мантією і т.п. Для відзначення ж нових відмін з тих ступенів родової гідності під знаменовий щит додається блакитна стрічка з золотими літерами, як зазначено в § 20.

Примітка 3. Високі духовні достойники, що не мають знаків вищих ступенів родових гідностей, в и н я т ь к о в о можуть своє особисте знамено прикрашувати митрою, яка одначе не увінчує щита, а виноситься понад нього. При знаках вищих родових гідностей митра вживається. Цей знак також не є родовим спадковим, а суто особистим.

§ 21. Крім увінчання щита і додаткових до увінчання відповідних знаменницьких фігур, в оточенні знаменового щита уживаємо ще й інші знаменницькі знаки, серед яких перше місце займають ордени та подібні нагородні відзнаки, що мають характер знаків виключно особистих і на спадкоємців родових знамен не переносяться.

Такі нагородні відзнаки й ордени завішуємо на приналежних їм орденських ланцюгах і стрічках в своїх натуральних барвах на знаменовий щит. Якщо таких відзнак на щит завішуємо більшу кількість, то під щитом укладають їх у відповідному знаменницькому порядку: 1. середина, 2. від середини вправо і 3. від середини вліво /Табл.Х/.

§ 22. До оточення щита належать також і щитодержці, які одначе /крім старих знамен/, нових українських знаменах не вживаємо, як знаменницькі фігури беззмістовні і зайві.

§ 23. Натомість іноді, на умотивоване бажання знаменованих родів /історична традиція, родовий клич тощо/, допущено буде за згодою У.Р.У. уживання гасел /девизів/ родових й особистих, які виображуємо на стрічках, що опливають щит знизу. В укр. знаменах гасла ці можуть бути в мовах українській, грецькій, латинській, словянській /Табл.ХІ./.

§ 24. На печатках і сигнетах з оточення знаменового щита уживаємо лише знаки ступіневих відмін родової гідності, цебто щитове увінчання з приналежними до нього знаменницькими фігурами. Інші фігури з оточення щита, як нагородні знаки, щитодержців старих знамен і гасла /девизи/ не вживаємо.

VI. Барви оточення щита.

§ 25. Обарвлення оточення знаменового щита переводиться в знаменницьких барвах, що мають своє опертя переважно на кольорах

щита і нащитного титла даного знамена. Тому вищезгадані фігури з оточення щита мають таке обарвлення:

а/ Верх козацької шапки, що увінчує щит в 2,3 і 4 ступ. родової гідности /§ 17/ має барву знаменого щита /червону, блакитну, зелену, пурпурну/. Лише щити черної і металевих /золотої, срібної /барв увінчуємо однаковою шапкою з пурпурним верхом.

б/ Старий український лицарський шолом - золотий чи срібний - /18/ має принагідну внутрішню підшивку пурпурову.

в/ Схрещені мечі під щитом /§ 18 п.2/ мають леза срібні, а руків'я - золоті.

г/ Лицарська стрічка /черезплечна перев'язь/ /§ 17.п.3/ має поле в барві щита, а облямування і френзеля по кінцях - в барві нащитного титла.

д/ Лицарська покривка /§ 18 п.3/ - в барвах знамена: верх - кольор нащитного головного титла, а виворот - головний кольор щита.

е/ Корони /боярська - 19/ та інші /§ 19, прим.1/ мають барву золоту з блакитними перлами в обручі і в листових вибіжках або на шпичастих кінцях. Перла - у срібній оправі. Княжа корона має верх пурпуровий; обруч - футрянний горностаєвий, а перехрестя - золоте з блакитними перлами. Корона увінчана широкораменним золотим хрестом з рубіном в середині.

є/ Гаслові /девізові/ стрічки /§ 23/ мають поле в барвах щита, а літери написів - в барвах нащитного титла:

Примітка: В старих шляхецьких знаменах, що мають родові гідностеві означення на стрічках /§ 20/, гаслові стрічки уміщуються під ними.

---матеріали---

Тризубоподібні композиції на образах св. Софії Київської. Подав проф. О. ПОВСТЯКО.

На фресці "Зустріч св. Діви Марії з Анною" XI ст. в Придлілі Жими і Ганни.

На фресці "Заручени св. Діви Марії" XI ст. в Придлілі Жими і Ганни.

Фресковий орнамент XI ст. на образі "Святителів" в Михайлівському Придлілі.

ПРАВОПИС УКРАЇНСЬКИХ ПРІЗВИЩ

З метою русифікації та полонізації, окупанти перекручували в документах українські прізвища. Часто-густо, замість українського прізвища, давали цілком інше, чуже.

В справі скалічених прізвищ та їх виправлення будемо ще докладно писати на сторінках "Рід та Знамено".

Тут хочемо звернути увагу на правопис українських прізвищ. Тільки вийшла з друку книга П.Оксаненка "Український Правопис".

Там ми знаходимо деякі вказівки в справі правопису українських прізвищ, які тут і наводимо.

Жіночі прізвища

1. Коли чоловіче прізвище іменник чоловічого роду на приголосний або о, то відповідне жіноче прізвище буде прикметник від тих іменників з набоотком - ова /- ева, - єва/:

2. Коли чоловіче прізвище - прикметник, то жіноче прізвище буде той же прикметник жіночого роду: Степовий - Степова, Паліїв - Палієва.

Відміна прізвищ

1. Чоловічі прізвища з прикметниковими закінченнями на -ів, -їв, -ин, -їн відмінюються почасти як прикметники, а почасти як іменники, напр.:

О д н и н а		Множина /для всіх родів/	
Н. Драгоманів	Бутвин	Драгоманови	Бутвини
Кл. Драгоманів	Бутвине	Драгоманови	Бутвини
Р. Драгоманова	Бутвино	Драгоманових	Бутвинів
Д. Драгоманову	Бутвинові	Драгомановим	Бутвинам
З. Драгоманова	Бутвина	Драгоманових	Бутвинів
О. Драгомановим	Бутвином	Драгомановими	Бутвинами
М. при Драгоманову	при Бутвині	при Драгоманових	при Бутвинах
/при Драгоманові/	/при Бутвинові/		

Усі інші українські прізвища відмінюються як звичайні слова: прикметникові - як прикметники, іменникові - як іменники.

---xxx---

Б - Й

ХИБНЕ ЗОБРАЖЕННЯ ЗНАМЕНА

Доводиться часто бачити, що в симпатичному юнацькому часописові "Пластун" уміщують різні знамена, прапори тощо. Такий спосіб популяризації чужого й рідного знаменництва можна щиро вітати, бо, нажаль, саме ця наука у нас найбільш занедбана. Ознайомлення з нею, в першу чергу молоді, справді, було б дуже бажано. Але при цьому й редакції "Пластуна" і всім іншим видавництвам, що

беруться за репродукцію різних знаменницьких знаків, необхідно взяти до уваги ту найголовнішу засаду, щоб усі знаменницькі репродукції подавалися згідно з вимогами знаменознавства й згідно з основними правилами знаменництва. Тільки тоді можна буде запобігти ширенню баламуцтва. Це тим більш необхідно робити, бо, як відомо, в Європі знакова символіка та знаменництво стоять на значній висоті. Європейці дуже добре розуміються на всякого роду знаменницьких витворах, уміють їх читати та помічати всякі помилки та недоладності. Отож усяке неправильне виображення знамен не тільки може збити з толку українське суспільство, а, навіть, осмішувати нас в очах чужинців.

Нажаль, якраз такого гріха недбайливости та неправильної репродукції знамен допускає часто й юнацький часопис "Пластун", що виходить в Австрії. Так, прикладом, на окладинці часопису "Пластун" зміщує в кутовій заставці свою пластову емблему - лілею, в яку вплетено тризуб. При цьому названу емблему виображено так, що в однокольорових рисунках її сам тризуб має абсолютний штрих /затяжений густою барвою/. А такий штрих, з погляду знаменництва, вважається за чорний колір. Таким чином виходить, що тризуб в лілеї виображено /часопис ч.2 і 4/ чорним, хоч, можливо, сам автор рисунку уявляв його собі в іншому якомусь кольорі.

В другому випадку таж пластова емблема представлена вже в кольорах /"Пластун" ч.5/. Вжито для того двох барв - синьої і жовтої. Тому читаємо той знак так: "в золоту лілею вплетено синій тризуб" /барва жовта і золота в знаменництві тотожні/. Чи справді саме цю думку хотів виявити автор знаковим способом, малюючи жовту лілею з синім тризубом? Але тоді постає таке питання: чому вжито для пластової емблеми таких дивних кольорових сполучень, які суперечать натуральному барвному оформленню української пластової відзнаки? Бо ж відомо, що емблема українського пласту - срібна лілея з вплетеним в неї золотим тризубом. Таке оформлення пластової емблеми, яку подав "Пластун" в ч.5, з'являється великою знаменницькою помилкою, що її, певно, зроблено несвідомо, бо не знає авторів знаменницькі засади та правила.

В інших, знов, випадках "Пластун", при виображеннях українського державного чи національного прапору часто уміщує тризуб на двохбарвному, синьо-жовтому полі. /В цьому випадку не торкаємося порядку прапорових барв/. Таке розташування знамена на прапорі є цілковито неправильне, бо знамено це розуміли б так, що наш тризуб і на щиті уміщується в двохбарвному полі /як, прикладом, знамено Люксембурга/. Принаймні так прочитає наше державне знамено чужинець. Крім того, накладання хоч би половини золотого тризуба на золоту ж /жовту/ частину прапорового полотнища є найгрубішою знаменницькою помилкою.

Особлива помилка виявляється в ч.2 "Пластуна", де на обгортці, з нагоди 22 січня, виображені знамена Соборної України. Щодо виображення самих знамен, то авторів їх нема що закинути за винятком Державного Знамена, того якого зазначено абсолютним штрихом, в чорній барві. Це та сама помилка, що зроблено її й з тризубом у пластовій лілеї. Друга помилка в тому ж Державному Знамені є та, що щит нарисовано менших розмірів за знамена 4-х провінцій.

Головна ж недоладність виявлена в оформленні цілої групи знамен з неправильного їх розміщення. А саме: головне, Державне Знамено виображено нижче деяких провінційних знамен. Також і в розміщенні знамен цієї категорії виявлено хартичність і нерозуміння значіння місця в гієрархії земських знамен. Знамено Кубані піднесене найвище над усією групою знамен, а знамено Буковини і Карпатської України піднесено над головні знамена метрополії й значнішої провінції, цебто Великої України /Св. Михайло/ та Галичини /Лев/. Треба було зробити якраз навпаки.

Все це вказує на те, що знаменницька культура у нас дуже ще слаба, коли, навіть, пластунський часопис, що, власне, має дотичність до ріжного роду знаків та емблем і мусів би добре розуміти їх значіння, допускає таких помилок.

З НЕДАВНЬОГО МИНУЛОГО

Культ української родини. Гр.-Кат. Церква проголосила була з липня 1938 р. по липень 1939 р. ювілейний рік з нагоди 950-ліття Хрещення України.

З благословення Високопреосвященного Митрополичого Ординаріату, останній день ювілейного року був присвячений українській родині.

Отже маємо один з перших проявів у нас піднесення значіння родини.

Хоч церква українська завжди мала це своїм завданням, однак заслуговує особливо підкреслення, що це якраз зійшлося з початком нового руху в нашій суспільстві, скермованим до підтримання й уґрунтування українських родів й поживаленням діяльності Української Родовідної Установи.

Не довго тішилися. В польському часописові "Слово Народове" з 31.3.1939 р., ч.92, уміщено було замітку: -

"Від років повітове старство в Турці приміщено було в "руський" будинку, на фасаді якого висів під дахом "руський лев". Тепер зауважили ми, що "лев" вже усунений. Нарешті."

Однак не довго тішилися, що знишили українське знамено... - всього 5 місяців.

Про нас не забували. Часопис польський "Герольд" в ч.1 з 1930 р. подавав, що у Львові існувало "Польське Наукове Геральдичне Товариство", яке видавало "Месенчнїк Геральдичнї".

В Варшаві існував від 1920 р. "Геральдичний Інститут". А в 1929 р. було зложено "Геральдичну Колегію Польщі". Дня 7 листопада, на перших зборах основоположників, рішено було назву доповнити: - "Геральдична Колегія Польщі, Литви й Русї".

На тому ж засіданні повідомлено, що: -

"Проби навязання сталого контакту з "Союзом Литовської Шляхти" в Ковні, що проваджено було початково за посередництвом кореспондента в Крелевці, а далі за посередництвом Міжнародного Геральдичного Інституту в Парижі, не дали жадного наслідку, бо Литовський Союз Шляхти на всі спроби не відгукнувся".

Чи писали на "Русь"? Часопис про це умовчує.

Правдивий шляхтич. "Звонзек Волинської Шляхти Загородовей" видав в 1938 р. плякат, який було розлілено по всіх селах Волині. Під заголовком "Хто правдивий шляхтич?" закликає "Звонзек" українську шляхту записатись в ряди шляхти польської. Перераховує різних польських графів та князів і зазначає, що українська шляхта - то Говненко й Перденко. А тепер рїшайте самі, налетати вам до шляхти польської чи української - закінчували вони свою "історичну" відозву.

Діяльність "загородової шляхти" на Волині та в Галичині взагалі вражала своєю примітивністю. Але в цій, останній, правді, вже відозві, вони перевищили, навіть, самі себе.

ЛЮДИ Й ПОДІЇ

Б о л ю ч і в т р а т и . Частину Українського Національного Музею в 1943 р. вивезено з Праги. Серед багатої збірки згинули важкі для нас знамена, шляхетські грамоти, печатки та відбитки їх. Невідома доля цінної збірки книжок з ділянки знаменознавства та родознавства.

В 1940 р. німці вивезли книгозбір Українського Наукового Інституту в Варшаві. В 1942 р. вивезли з Парижу книгозбір ім.Петлюри. Рівнож згинув і книгозбір Укр.Наук.Інст. в Берліні.

На й б і л ь ш и й з н а м е н о з н а в ч і й к н и г о з б і р в Ляйпцігу цілковито спалився під час минулих подій. В цій книгозбірні було багато матеріалів в справі українського знаменництва. Був також там майже неушкоджений примірник Папроцького з 1578 р., що уявляє переклад на польську мову невідомого нам українського знаменницького рукопису 16-го століття.

100-л і т н і й у к р а ї н е ц ь . Як подає "Новий Шлях" в ч.58 з 23 червня ц.р. упокоївся Павло Жолоб, родом з Галичини, що прожив 100 літ. Він прибув до Канади 40 літ тому. Мав три доньки. Полив 27 внуків, 35 правнуків і 3 праправнуків.

З н а м е н о У к р а ї н с ь к о ї Д е р ж а в и . 25-27 січня ц.р. відбулася наукова конференція в Вільній Академії Наук. На тій конференції професор Вол.Січинський доповів "Про античне походження Українського Державного Знамена".

Н о в и й п р а п о р К а н а д и . Як подає "Новий Шлях" в ч.58, з 27 .7.1946, по кількох місяцях праці парламентарна комісія вибрала один з кількох сотків проєктів нового канадійського державного прапору. Буде він червоний, з значно зменшеним "Юніон Джек'ом" в куті. По середині, замість попереднього знамена, буде золотий кленовий лист з білою обвідкою. Проти цього ваору противляться квебекські послы. А тому може наступити ще проволока з урядовим прийняттям прапору.

В и к л а д и п р о з н а м е н о з н а в с т в о . На курсах українознавства в Ашафенбурзі, що відбувалися в 1945 і 1946 р. вперше у нас впроваджено виклади про українське знаменознавство. Виклади проводив наш знаменознавець М.Битинський. В осені 1945 р. відбулося 4 виклади про українське Державне Знамено та Прапор. На перших курсах українознавства 17 викладів про "Українське Знаменознавство". А на других курсах 12 викладів. В липні 1946 р. в "Живому Часописові" була доповідь про "Тризуб".

В и к л а д и п р о т р и з у б . Наукова Колегія курсів українознавства в Ашафенбурзі улаштувала 5.X.1946 р. для своїх членів і гостей дискусійний вечір на тему - "Теорії походження тризуба". З доповідями виступали проф. В.Січинський та проф.М.Битинський.

В обидвох доповідях побіжно було зроблено короткий огляд дотеперішніх гіпотез, дослідів та головних висновків про походження українського тризуба - родового знамена наших князів.

Проф. В. Сачинський докладніше ознайомив слухачів з гіпотезою понтійського походження тризуба від державного знаку боспорських царів, суперечній теорії норманського /скандинавського/ походження тризуба.

Проф. М. Битинський наголосив на обстоювані теорії походження тризуба від давніх українських "рівів" /"карбів"/, що під лягали змінам надавання та уцерблення знаку. По доповідях відбувся ширший обмін думок і висловлено було побажання видрукувати доповіді.

МАТЕРІАЛИ

Печатки. В Галичі, на горі званій Карлиця, при розкопках колишньої церкви Спаса, знайдено в румовищах печатка єпископа Кузьми, з XII ст.

В 1896 р. знайдено в с. Демидові, присілку с. Молотова, біля Миколаєва над Дністром, срібний скарб, збережений в невеличкому глиняному посуді, в копаному в землю на новому кладовищі. Там знайдено три перстенці з печатками, - рисунки птахів і написи. Знайдені чеські монети датують скарб XIII - XIV ст. /М. Грушевський - "Молотівське срібло" - "Зап. Наук. Т. III." Т. I. /.

Катедри геральдики та генеалогії. В 1760 р. гетьман К. Разумовський виробляв проєкт заложення університету в Батурині. В 4 точці програму знаходимо, що мали бути "катедри древностей, історії літератури й політичної, генеалогії та геральдики. /Дієнія Москов. О-ва Історії і Древностей Російських" 1867 р., кн. 2, ст. 67 - 85/.

Давність уживання печаток в Україні. Д-р Марко Антонович подає в своїй розвідці "Скитія й Єгипет в античному письменстві" /"Океанічний Збірник", кн. II, стор. 10, 1946 р./: "Численні знахідки єгипетських предметів, навіть у центральній Україні, на Київщині, доводять на скільки поширені й улюблені були ці єгипетські вироби далеко поза межами гелленістичного Єгипту. Попит на ці річі був такий великий, що довіз з Єгипту не вистарчав і тому повставали місцеві підробки єгипетських предметів у грецьких колоніях на Україні. Очевидячки, довіз таких предметів з Єгипту не задовольняв потреб населення, або був задорогий.

З-поміж археологічного матеріалу, знайденого на Україні, що має відношення до Єгипту, переважають ушебті /культові фігурки, що їх стародавні єгиптяни вкладали в гроби померших. Ці фігурки виконували за них працю на тому світі/, і скарабеї, що їх уживали як печаток. Назва цієї печатки "жуковина" зберіглася в Криму до XIV століття нової ери, як вказує В. В. Тураєв "Обект єгиптен е. єгиптисан труве дан ля Руссі мерідиональ" - "Ревю Архіольжик", т. XVIII, 1911, 2, стор. 20 - 35."

Це вказує, що печатки вже вживали в Україні в VII віці до Різдва Христового.

----- Н О В І П У Б Л І К А Ц І Ї -----

- МІДЛЕР М., проф. д-р. "Нові знаходки тризуба". "Чорноморський Збірник", кн. УІІ, 1946 р. На ізгойщині.
- Н.Н. "Який є український державний герб". Часопис "Новий Шлях", ч.5, 1946 р., на ізгойщині. Тут відповідь на статтю в ч.4 "Україн. Літопис".
- Н.С. "Який є український державний герб". Часопис "Український Літопис", ч.4, 1946. На ізгойщині.
- СІЧИНСЬКИЙ В., проф. "Український національний знак і прапор". Стаття в календарі "Новий шлях" на 1946 р. Винніпег, Канада.
- КОТОВИЧ П. "Суспільна мораль". Стаття в додатку ч.35 до ч.61 часопису "Наше Життя", 7.9.1946. На ізгойщині.
- ГОНДЖА П. "Завдання української молоді". Стаття в час. "Українські Вісти" ч.35, 12.9.1945. На ізгойщині.
- СРІВНИЙ П. - "Два світи". "На чужині", ч.19, 22.9.1946.
Автор вказує, що в нашій історії здавна діють дві напротивні сили. Але мусимо збудувати один світ української внутрішньої законності й моралі.

----- К Н И Г О П И С -----

Дотепер не маємо книгопису знаменознавчої та родознавчої літератури, що стосується українського знаменництва й родівництва. Умовини, в яких перебуваємо, стоять на перешкоді, щоб уложити такий повний книгопис. Щоб, бодай, в частині поповнити той пробіл, будемо стало містити в цьому відділі ту літературу, на яку дасться надібати.

----- З н а м е н и ц т в о -----

- "Архівум кс. Сангушків в Славуціє". Там багатий матеріал в справі українських знамен і родів.
- ГРУШЕВСЬКИЙ М. Про знамено Хмельницького /Клейнод/ в "Історії України" Т.8/1, ст.272 /додаток/.
- ЗАМОЙСЬКИЙ ЯН. "Нотати геральдично-сфрагістичне" "Студії та розправи". Т.УІІ.
- ЛАГУНА СТОСЛАВ. "Незнане запискі геральдичне". Краків. 1898.
- МАЛЕЦЬКИЙ А., проф. "Студії геральдичне". Львів, 1890.
- "МІЄСІЄНЧІК ГЕРАЛЬДИЧНИЙ". Видання Т-во Геральдичного у Львові /від р.1908/.
- "ОТЧЕТ ІМП. АРХЕОЛОГ. КОМ." , за 1891 р. Спб. 1893. /Стаття неанонісного нам автора про знахідки в Керчі з тризубом і двоубом/.

- МАСТЕРНАК О. "Пояснення тризуба, герба Великого Князя Київського Володимира Великого". I видання на циклостилі. II видання, Прага, 1941 р. /57 сторінок/.
- МАПРОЦКІ БАРТЮШ. "Герби Ридерства Польського". Вид. II, Краків, 1858.
- ПОЛЯЧКОВНА ГЕЛЕНА, Д-р. "Стемати полоніка". Рукопис ч:1114 "Клейне ти" Дрогоша в книгозбірні Арсеналу в Парижі. Друковано в "Праде секції історії, шкільної культури" Т. I, зшиток II. Львів, 1927.
- ПОЛЯЧКОВНА ГЕЛЕНА Д-р. "Матеріали до геральдики польської". Архів Комісії Істор., Т. XI.
- С т а н и -----
- АНТОНОВИЧ В., проф. "Правне і економічне положення крест'ян в ХУІІІ ст." Архів Ю.-З. Росії. Київ, 1870 р.
- БАГАЛІЙ ДМ., проф. "Займанщина на Лівобережній Україні ХУІІ - ХУІІІ в. в "Киевская Старина", 1883.
- БОДЯНСЬКИЙ М. "Реєстр козаків 1649" "Чтенія Ім. Мос. О-ва". 1874.
- БУДЗИНОВСЬКИЙ В. "Хлопська посілість в Галичині" /польс. мов./, Краків, 1892.
- ВЛАДИМИРСЬКИЙ-БУДАНОВ М., проф. "Форми крест'янского землевладенія в Літовско-Русском государстве ХУІ в. 1892, Київ.
- ВІТТИГ ВІКТОР. "Ніезнана шляхта польска" Краків, 1908.
- ВІММЕНКО А., проф. "Малоросійське дворянство і його судьба" в "Вестник Європи", 1891.
- КРИЩАКЕВИЧ І. "Русини властители у Львові в першій половині ХУІ ст." "Збірник, присвячений М. Грушевському". Також в відбитці. Львів.
- КУТШЕВА СТ. "Матеріали до дзейув посполітего рушенія з лят 1497 і 1509". "Архівум Комісії Історичней" Т: IX.
- КСТЕНГІ ГЕРАЛЬД. КРУЛЕВ ПОЛЬСКИЕГО" - "Гербаж родзін шляхти Крул. Пол." Варшава, 1853.
- ЛАЗАРЕВСЬКИЙ О. "Малоросійські посполіте крест'яне /1648-1763/." в "Записі Черніговского Губер. Статис. Комітета".
- ЛИННИЧЕНКО Ів. "Суспільні верстви в Галичині в ХУ столітті." Львів.
- ЛИШИНСЬКИЙ В. "Шляхта на Україні. Удзял єї в жицю народу українського". Краків, 1909.
- ЛИШИНСКИЙ В. "З дзейув України" Краків, 1912.
- МЯКОТИН В. "Прокрепленіє крест'янства лівобережній Малоросії в ХУІІІ ст." 1894.
- НОВИЦЬКИЙ Ів., проф. "Очерк історії крест'янского сословія на правобережній Україні ХУІІ - ХУІІІ ст." Київ, 1876.
- ПЛЕКОСІНЬСКИ ФРАНЦ. Польска вієку ХУІ под ваглендем розсєдленія сїен шляхти р. 1564." Краків, 1906.
- "ПОЧЕТ ШЛЯХТИ ГАЛИЦІЙСКИЕИ". Станові метрики. Львів, 1857.
- РОЗУМОВСЬКИЙ К. Лист його до словаи про землю й шляхетство. "Чтенія Ім. Мос. О-ва". 1847, ч. 6.

----- С ф р а г м е н т и -----

- ГРУШЕВСЬКИЙ М. - Молотівське срібло. - "Записки Наук.Т.Ш." Т.1.
КОНДАКОВ. - Русскіє клади. Т.1. СПб. 1896.
ПЕТРОВ Н. - О некоторых монетах, прописывавшихся Ярославу Мудрому.
"Кіев.Стар". 1890.
ТОЛСТОЙ І.І., граф. "Древнешніє русскія монети Вл.Кн.Кіевскаго".
СПб., 1882.

----- Р і ж н е -----

- БРАНДЕНБУРГ. - К вопросу о каменных бабах. - "Труди VIII Археол.Сезда".
Т.III. Тут згадка про "тамги" на "бабах".
ДЕМЕТРИКСЕВИЧ В. - Фігури каменне, т.зв. "баб", в Азії і Європі. -
"Справ.Акад.Ум.Видз.Філолог". Кракув 1910.
Тут про "тамги" на "бабах".
ДОРОШЕНКО Д. Огляд української історіографії". Прага, 1923.
КЕРШЕНШТАЙНЕР Г. "Що таке державно-громадське виховання". Переклад
В.Сімовича. Райштат-Київ, 1928.
ПЕТРОВ Н. - Древнія изображенія св.Владимира. Київ. 1888.
СТІЧІНСЬКИЙ В. "Чужинці про Україну". 2. Видання. Прага, 1942.
УКРАЇНСЬКА ЗАГАЛЬНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ в 3 томах. Львів, 1932.

-----XXXXXX-----

Л И С Т Д О Р Е Д А К Ц І І

Високодостойний Пане Редакторе!

Прошу не відмовити надрукувати в часописові "Рід та Знамено"
мій лист під заголовком: "Плагіят".

"В 1939 р. видано було у Празі друком мій альбомчик-збірку
знаменницьких знаків під назвою "Державні відзнаки України". Цей аль-
бомчик містив 5 кольорових таблиць з проєктами українських державних
знамен, печаток, корогів і прапорів, збудованих згідно з правилами
знаменництва. Наклад цього видання був майже вичерпаний і ніде в про-
дажу в більшій кількості мій альбом не з'являється..

Я був дуже здивований, коли в одній книгарні побачив в масовому
продажу першу таблицю мого альбому, під назвою "Державний Герб Великий",
що зназорноє український державний знак - Тризуб, оточений п'ятьма щи-
тами з знаменами усіх українських земель.

По ближчому огляді і таблиці, я виявив, що ця, до речі, не зовсім
вдала, видбитка з великого державного знамена, є репродукцією з аль-
бомчику державних відзнак. Шви тому я усталив деякі відхилення в ри-
сунку, барвах, форматі й якості паперу супроти первотвору. Крім того
мій авторський підпис під рисунком цілковито усунено.

З огляду на таке, заявляю, що я нікому, ніколи тут, на еміграції
не давав ні авторської згоди, ні якогось іншого правного дозволу пере-

видавати мій альбомчик "Державні відзнаки України", чи то в цілому, чи способом репродукції окремих таблиць. Тому новоз'явлене в продажу таблиця з великим державним знаменом уявляє з себе звичайний огидний плагіят, злочин та підле використання авторського права. Цей злочин поповнив безсумнівно якийсь хитрий "рідний" спекулянт з метою легкої незаконної грубо-матеріальної наживи з чужої праці й права. Під репродукцією - плагіятів навіть не означено фірми видавця".

З поважанням

М. Битинський.

В СПРАВІ ВЖИВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ВІДЗНАК.

До українських корпоративних об'єднань, різного роду організацій, підприємств та окремих осіб.

Українська Родовідна Установа, що діє як установа Геральдична, зауважила, що деякі організації, підприємства та окремі особи використовують українське Державне Знамено в його повному вигляді, або ушорбане чи наддане, на ознаку своєї організації, підприємства і т.п.

Українська Родовідна Установа вважає, що треба уникати такого роду вживання нашого Державного Знамена, або навіть тематики з нього, щоб тим не обнижувати значіння та святости Державного Знамена.

Однак запровадження власних ознак цілком відповідає нашій прастарій традиції, а тому У.Р.У. зохочує різного роду українські корпоративні організації, підприємства та установи, незалежно від їх характеру, приймати свої власні знамена й широко їх вживати на печатках, блякетках, виданнях і т.п., а також прийняти власний прапор корпоративної організації.

Рівнож необхідно, щоб всі виробничі заклади прийняли свої виробничі та товарні знаки й обов'язково накладали їх на свої вироби, як то одвічно було у нас.

У.Р.У. реєструє ці знамена, знаки й прапори та затверджує їх за власниками. Одночасно допомагає в розрібці тематики цих знамен, знаків та прапорів на наших прастарих основах і звичаях. А також виконує їх за посередництвом українських мистців.

У П Р А В А
У К Р А І Н С Ь К О Ї Р О Д О В І Д Н О Ї
У С Т А Н О В И

З М І С Т

	Сторн.
На новому шляху	1
Українська Родовідна Установа	3
Українська Родовідна Книга	5
Українські державно-національні відзнаки. М. Б и т и н с ь к и й	7
З минулого нашої шляхти. Част. I. В. СЕНЮТОВИЧ-БЕРЕЖНИЙ	10
Матеріали до питання за тризуб. Розділ I і II. Проф. д-р М. МІЦІЄР	12
Місце знахідки цегли з Володимировим знаменом. Проф. В. КОЗЛОВСЬКА	17
Сучасні бортні знамена Р. П.	18
Правильник до будови українських родових знамен. М. БИТИНСЬКИЙ	19
Правопис українських прізвищ. П. ОКСАНЕНКО	24
Хибне зображення знамена. Б-Й	24
З НЕДАВНЬОГО МИНУЛОГО: Культ української родини. - Недовго тішилися.- Про нас не забули.- Правдивий шляхтич .	26
ЛЮДИ Й ПОДІЇ: Волкчі втрати.- Найбільшій знаменознавчій книгозбір.- 100-літній українець.- Знамено Української Держави.- Новий прапор Канади.- Виклади про знамено- знавство.- Виклади про тризуб	27
МАТЕРІАЛИ: - Печатки.- Катедра геральдики й генеалогії.- Давність уживання печаток в Україні	28
Нові публікації	29
Книгопис	29
Лист до Редакції: - "Плагіят"	31
В справі вживання державних відзнак	32
Збирання відбиток печаток, сигнетів та книжкових знаків	33
Оповідки	33

Д о д а т к и : Статут У.Р.У., що його схвалено в 1937 р.- Блянк
зголошення та зобов'язання.

Чисто технічні труднощі не дали змоги виправити друкарські похибки
в цьому числі.

СТАТУТ УКРАЇНСЬКОЇ РОДОВІДНОЇ УСТАНОВИ.

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Назва Установи та місце осідку.

- § 1. Організація українських Знаменованих Родів, під назвою "Українська Родовідна Установа", а скорочено "У.Р.У.", побудована на основі самоуряду.
- § 2. У.Р.У. заснована на необмежений час.
- § 3. У.Р.У. діє на цілому українському просторі та серед еміграції.
- § 4. Місцем осідку У.Р.У. є кожочасне місце осідку Українського Державного Осередку.

Основні засади та мета У.Р.У.

- § 5. У.Р.У. має основним завданням:
- а/ розвиток та захист ідеових засад українського знаменництва й родівництва.
 - б/ оформлення, упорядкування, скріплення українських Родів та пов'язання минулого Роду з сучасним, а сучасного з майбутнім;
 - в/ об'єднання українських знаменованих Родів;
 - г/ скріплення родини;
 - ґ/ усталення напрямних в родинному вихованні молоді;
 - д/ упорядкування та розвиток українського знаменництва.
- § 6. З цією метою У.Р.У.
- а/ організує збірове життя українських Знаменованих Родів;
 - б/ затагає Роди до Української Родовідної Книги;
 - г/ затверджує старі знамена на право їх публічного уживання;
 - ґ/ виставляє свідоцтва українського походження;
 - д/ реєструє старі та будує нові знамена для земель, повітів, міст, волостей, сіл та корпоративних об'єднань;
 - е/ реєструє старі та виробляє нові виробничі знаки для ремесників та виробників;
 - є/ провадить різного роду дослідження в справах українського знаменництва та родівництва;
 - ж/ сприяє виправленню скалічених прізвищ та оформлює виправлення;

- з/ розробляє та виконує нові знамена та відбудовує старі;
- и/ провадить наукові заклади, присвячені знаменознавству та родознавству, й заохочує до досліджень над власним Родом і допомагає в тому;
- і/ видає родознавчу та знаменознавчу літературу й часописи;
- к/ розточає опіку над зубожилими знаменованими Родами та молоддю й сприяє їй в здобутті освіти й виховання;
- л/ заступає загальні інтереси й права знаменованих Родів перед законодавчими установами та владою.

ЧЛЕНСТВО

Права й обов'язки членів.

- § 7. Кожний Рід, який знаменовано та втягнуто до Української Родовідної Книги, стає членом У.Р.У.
- § 8. Знаменовані Роди не користають з-якихбудь привилеїв, але на них накладається обов'язок:
 - а/ оформити свій Рід, установити Родову Раду та визначити Голову Ради з старшого в Роді;
 - б/ провадити свій Рід назавжди, як український;
 - в/ дбати про високий моральний рівень всіх членів Роду та їх віддану працю на добро української нації;
 - г/ старатися уникати в Роді мішаних подруж;
 - ґ/ виховувати молоде покоління на чесних та характерних українців, свідомих своєї мети й готових до жертв в щоденному житті та надзвичайних обставинах;
 - д/ запровадити літопис Роду, старанно схороняти всі родові документи та світлини й провадити стало дослідження над минулим Роду;
 - е/ брати жваву участь в житті У.Р.У.;
 - є/ платити обов'язкові щорічні складки та надзвичайні датки на утримання У.Р.У.
- § 9. Члени мають право:
 - а/ кермувати справами У.Р.У., через своїх представників, на Снімі Знаменованих Родів;
 - б/ вибирати Земських і Повітових Провідників Знаменованих Родів;
 - в/ користати з порад і допомог У.Р.У. в справах оформлення та скріплення Родів і ріжного роду студій в справах Роду;
 - г/ користати з опікунчих, наукових та других установ У.Р.У.

КЕРМА У.Р.У.

- § 10. Кермують У.Р.У. й провадять її справи осередкові органи та органи на місцях.

§ 11. Осередковими органами вважаються: Снем Знаменованих Родів, Почесна Зверхність, Рада У.Р.У., Гонорова Рада та Управа. Місцевими органами - обрані Земські та повітові Провідники Знаменованих Родів.

Снем Знаменованих Родів.

§ 12. Найвища керма в У.Р.У. належить Снемові Знаменованих Родів

§ 13. Представників на Снем вибірає на 3 роки Повітовий З'їзд Знаменованих Родів, в кількості одного Представника на 100 Родів.

§ 14. На Снемі, з правом рішального голосу, беруть також участь Почесні Зверхники, члени każdоразової Управи, Гонорової Ради, Ради У.Р.У. та Земські й Повітові Провідники Родів.

§ 15. Снем скликає Голова Управи У.Р.У. Кермує на Снемі każdоразово обраний Голова Снему.

§ 16. Снеми бувають звичайні і надзвичайні. Звичайний Снем відбувається один раз до року, на початку його. Надзвичайні - в міру потреби, на внесок Ради У.Р.У., або з почину Голови Управи.

§ 17. Повідомлення про день, час і місце Снему має бути подано до загального відому на 30 днів перед його реченцем, а про час Надзвичайного Снему за 10 днів.

§ 18. Снем рішає звичайною більшістю голосів присутніх. Справи продажу нерухомого майна та зміни статуту вимагають більшості 2/3 голосів.

§ 19. До обсягу діяльності Снему належить:

а/ визначення витичних з діяльності У.Р.У.;

б/ видання засадничих вказівок зверхнім органам У.Р.У.;

в/ обрання Почесних Зверхників, Ради У.Р.У., Гонорової Ради, Голови, його Заступника, Писаря та 6 членів Управи;

г/ затвердження звіту з діяльності органів У.Р.У. та грошового справоздання за минулий рік;

ґ/ уділення поквітування Управі на внесення "черевірчої Комісії;

д/ затвердження пляну діяльності та кошторису на наступний рік;

е/ зміна статуту У.Р.У. та продажу нерухомого майна;

є/ розгляд відкликів в справах позбавлення знаменування.

Почесна Зверхність

§ 20. Почесна Зверхність - це надрядна клітина У.Р.У. Вона приходить до голосу та видає свій осуд в справах надзвичайної ваги, що захоплять в житті У.Р.У.

§ 21. До Почесної Зверхності можуть бути покликані тільки члени Знаменованих Родів, що прислужилися для добра українського народу та мають глибокий життєвий досвід.

§ 22. Почесних Зверхників, в кількості до 30 осіб, вибірає Снем, більшістю 2/3 голосів.

- § 23. Обрання є доживотне. Відкликання може наступити лишень у випадку позбавлення знаменування.
- § 24. Кждоразовим Головою Почесної Зверхности є найстарший віком Почесний Зверхник. Коли він не зможе виконувати своїх обов'язків, або відмовиться, то на його місце вступає наступний, старший віком, Почесний Зверхник.
- § 25. Почесні Зверхники беруть участь в Снемі з правом рішального голосу.

Рада У.Р.У.

- § 26. Рада У.Р.У. складається з 21 членів, що їх вибірає Снем на протяз 3 літ.
- § 27. Щороку вибуває 1/3 членів. В перші 2 роки вони вибувають по жеребу, а в наступні роки в порядку старшинства вибору. Член Ради, що уступає, може бути обраний поновно.
- § 28. Рада обирає, зпоміж членів, Ради Голову Ради, його Заступника та Писаря.
- § 29. Рада відбуває свої сходи найменше 3 рази до року, в реченцях, що їх усталить Управа. В міру потреби Голова Ради може зарядити додаткові Збори Ради.
- § 30. Рада виділяє з себе Перевірчу Комісію з 3 осіб, яка перевірає найменше 2 рази до року грошовий стан, книговодство та господарство й стан майна У.Р.У. й представляє свої висновки Раді, висновок в справі річного справоздання Снемові.
- § 31. До обсягу діяльності Ради належить:
- а/ всебічний розгляд діяльності Управи;
 - б/ устійнення напрямних дальшої праці Управи;
 - в/ покликання нового члена Управи до часу Снему, в випадку вибуття старого члена;
 - г/ припинення членів Управи в їх правах, що вимагає більшости 2/3 голосів Ради;
 - г/ на внесення Управи, позбавлення знаменування умовно, або й назавжди, окремих осіб або й цілий Рід, що нечесним поступованням плямують свій Рід та шкодять українській нації;
 - д/ рішення про набуття та продаж нерухомостей.

Гонорова Рада

- § 32. З метою всебічного розгляду всього, що торкається чести роду, його прав та відзначень, Снем вибірає Гонорову Раду.
- § 33. Гонорова Рада складається з Голови, його Заступника та 7 членів, обраних на 3 роки.
- § 34. Щороку вибуває 1/3 частина членів. Порядок вибуття як в § 27.
- § 35. Збори Гонорової Ради, в міру потреби, скликає Голова Гонорової Ради на внесення Управи.

§ 36. До обсягу діяльності Гонорової Ради належить видання осуду в справах:

- а/ знаменування Родів та позбавлення їх знаменування;
- б/ відзначення Знаменованих Родів;
- в/ прав Роду та його чести.

У п р а в а У.Р.У.

§ 37. Українську Родовідну Установу представляє Управа, яка й провадить всі справи У.Р.У.

§ 38. Управу вибірає Снем на протязь 3 літ в складі Голови, його Заступника, Писаря та 6 членів.

§ 39. Кождоразовий Голова Управи вважається й Головою цілої У.Р.У.

§ 40. Щоріску вибуває 1/3 членів. Порядок вибуття як і в § 27.

§ 41. До обсягу діяльності Управи належить:

- а/ знаменування українських Родів та затвердження за Родом родового знаменія;
- б/ надавання гідностей Знаменованим Родам за надзвичайні заслуги, що мусить бути ухвалено поперед на спільному засіданні Почесної Зверхности, Гонорової Ради, Ради У.Р.У. та Управи;
- в/ провадження Української Родовідної Книги;
- г/ поради й вказівки в справах провадження Роду та напрямних родинного виховання молоді;
- г/ позбавлення знаменування умовно або й назавжди;
- д/ організація наукової роботи в справах знаменознавства та родознавства;
- е/ видавання всілякого роду літератури та часописів, з обсягу знаменознавства та родознавства;
- є/ опіка над зuboжилими знаменованими родами та допомога в здобутті освіти для незаможних;
- ж/ піддержування та розвиток родової традиції та пошанування пам'яті предків;
- з/ сприяння в вивченні минулого Роду;
- и/ провадження письмосховища так для Установи, як і для переходування родових документів, переданих Родами.

О р г а н и У.Р.У. н а м і с ц я х .

§ 42. Для налагоджування й піддержування найтіснішого зв'язку з знаменованими родами та проведут для них, в головному місті кожної Землі і в кожному повітовому місті закладається Провідництво.

§ 43. Повітових Провідників вибірають на повітовому з'їзді представників Знаменованих Родів.

§ 44. Земських провідників вибірають в головному місті Землі на З'їзді

Представників на Снем від цієї Землі і Повітових Провідників.

§ 45. Земський провідник має своїм завданням:

- а/ доглядати над діяльністю Повітових Провідників та узгоджувати її, залежно від вказівок Управи й місцевих обставин;
- б/ провадити в окремій книзі список Знаменованих Родів Землі та втягати до тої книги всі відписи з Української Родовідної Книги, щоб в той спосіб мати другий примірник У.Р.К. на місцях.
- в/ приймати від членів У.Р.У. документи, заяви, світлини й т.п. для втягнення в Українську Родовідну Книгу, а також для переховання в головному письмосховищі У.Р.У.
- г/ збирати через Повітових Представників щорічні вкладки та надзвичайні датки.

§ 46. Повітовий Провідник є особа найближче проставлена до Знаменованих Родів на місцях, що має давати їм загальний провід та бути зв'язком між Родами на місцях та осередковими органами У.Р.У.

§ 47. Повітовий Провідник скликає, в міру потреби, Загальні Збори Знаменованих Родів з повіту й головує на них, та прикладає їм справи, що, згідно доручення Управи, поставлені до обміркування на місцях та обговорює місцеві справи Знаменованих Родів, а також, в речінці, вказаним Управою, провадить вибори Представників на Снем.

ЗАСОБИ У.Р.У.

Грошєві засоби.

§ 48. У.Р.У. утримують знаменовані роди.

§ 49. Засоби У.Р.У. складаються з:

- а/ з щорічних складок в розмірі 1/4 % минулорічного прибутку, але не менш 1 доляра, які повинен сплачувати кожний Знаменований Рід;
- б/ з надзвичайних складок, якщо то буде потрібно, висоту яких усталить Снем;
- в/ оплат та переведені чинності;
- г/ добровільних датків;
- д/ прибутків від нерухомостей і спеціальних уладжень;
- е/ зисків від видавництва;
- е/ та інших можливих впливів.

Річне справоздання

§ 50. Діловим роком в У.Р.У. вважається рік календарний.

§ 51. З кінцем року, найпізніше за 2 місяці, мусить бути уложено гро-

шеве й маєткове справоздання, що повинно виказати повний річний баланс з станом каси, рухомою й нерухомою майна, віртілів і боржників, капіталів та рахунка зисків і страт.

- § 52. До матеріяльного справоздання мусить бути долучене справоздання з провадження всіх справ.
- § 53. Повне річне справоздання, з увагами Черевірчої Комісії, передається на затвердження Снемові.
- § 54. Як річний баланс викаже зиски, то на підставі ухвали Снему 30% з них переливається до запасового капіталу, 30% в фонд опіки, 10% на видавничий фонд, решту 30% призначає Снем згідно своїм міркуванням.
- § 55. Снем може зарядити також надзвичайні датки на створення різного роду фондів при У.Р.У. та на набуття нерухомостей.

ЗМІНА СТАТУТУ.

- § 57. Про зміну статуту рішає Снем більшістю 2/3 голосів присутніх.
- § 58. Повідомлення про зміну статуту та проект тексту зміни мусить бути поданий разом з повідомленням про скликання Снему. . . .
- § 59. Зміна статуту не може торкатися ідеологічних засад У.Р.У., як рівно ж жадний орган У.Р.У. не може зарядити скасування У.Р.У.

До
Осередкової Управи
Української Родовідної Установи

.....
/Від кого/
.....

.....
/Адреса/
.....

З а я в а .

Прошу прийняти мене в Українську Родовідну Установу,
з'ягнути мій рід до Української Родовідної Книги та затвер-
дити моє родове знамено.

Долучаю до цього:

1/ зобов'язання усталеної форми, що я його підписав;
2/ нижче перераховані документи в первописах, в світ-
линах, в завірених відписах

.....
.....
.....

3/ Мій родовід;

4/ Короткий нарис минулого мого роду;

5/ шт. світлин;

6/ марок на оплату:

.....
.....
.....

7/

.....
.....
.....

Дня 1946 р.

у

.....
/Підпис/

З о б о в'я з а н н я .

/ Видавнити в 2 примірниках/

Я, нижчепідписаний, українець
..... зголошуючи свій рід та своє знамено до
реєстрації та втягнення до Української Родовідної Книги, цим
підтверджую, що зобов'язуюсь:

1. На завжди провадити свій рід як український;
2. Виховувати наступні покоління на характерних українців, свідомих національної мети й готових до жертв при всяких обставинах;
3. Оформити свій український рід утворенням Родової Ради та узнанням старшого в роді;
4. Уникати в роді мішаних подруж;
5. Відбувати сходини роду в випадках визначних подій, але не менш одного разу на рік, списуючи кожного разу відповідний протокол;
6. Запровадити "Діяріуш Роду" й старанно та подрібно записувати до нього всі події з прояв життя в роді зараз же по їх відбутті. Втягати в діяріуш всі протоколи сходин роду;
7. Запровадити альбом для схоронення в ньому всіх родових світлин;
8. Запровадити письмосховище для схорони всіх документів роду та родинного листування;
9. Зібрати для письмосховища всі документи родові та маєткові, які є на руках, та стало відшукувати документи, яких бракує;
10. Проводити дослідження над минулим роду та приступити до писання, в окремому зшиткові, історії роду. Як нема документів, то в пам'яті списувати спогади про предків і минулі події в житті роду;
11. Брати жваву участь через представників роду в житті У.Р.У. та в виборах до її керівних органів;
12. Передплачувати часописи та видання У.Р.У.
13. Вплачувати в початком кожного року знаменну складку в 1/4% минулорічного зарібку, але не менш 10 мр.

Дня 1946 р.

.....
/Підпис/